

Financijsko poslovanje i računovodstvo političkih stranaka u Republici Hrvatskoj

Klapan, Marta

Master's thesis / Diplomski rad

2025

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:933764>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-27**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski

sveučilišni studij Poslovna ekonomija

– Računovodstvo i revizija

**FINANCIJSKO POSLOVANJE I
RAČUNOVODSTVO POLITIČKIH
STRANAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Diplomski rad

Marta Klapan

Zagreb, veljača, 2025.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet
Integrirani preddiplomski i diplomski
sveučilišni studij Poslovna ekonomija
– Računovodstvo i revizija

**FINANCIJSKO POSLOVANJE I
RAČUNOVODSTVO POLITIČKIH
STRANAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

**FINANCIAL BUSINESS AND ACCOUNTING
OF POLITICAL PARTIES IN THE REPUBLIC
OF CROATIA**

Diplomski rad

Marta Klapan, 0067566762

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Martina Dragija Kostić

Zagreb, veljača, 2025.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je **diplomski rad** isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem **da nijedan dio rada** nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio rada / prijave teme ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, **da nijedan dio rada** nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(vlastoručni potpis studenta)

(mjesto i datum)

STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm by my signature that the final thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on the published literature, as shown in the listed notes and bibliography.

I declare that no part of the thesis has been written in an unauthorized manner, i.e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the thesis infringes any of the copyrights.

I also declare that no part of the thesis has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

(personal signature of the student)

(place and date)

Sažetak

Neprofitne organizacije predstavljaju heterogenu skupinu organizacija, a u ovome radu pokušat će se odrediti čimbenici koji ih određuju. Prikazat će se na koji način organizacije koje nisu nastale radi ostvarivanja profita imaju potrebu za računovodstvenim i pravnim okvirima koji bi uspostavili temelje za daljnji rad organizacije. Financijsko poslovanje i računovodstvo pružaju stabilan okvir svake organizacije koja se želi ispravno služiti vlastitim i tuđim resursima. Za potrebe detaljnije obrade, promatrat će se izabrana politička stranka kao primjer jedne od nekoliko tipova neprofitnih organizacija te njezini pripadajući financijski izvještaji 2023. godine. Ovaj rad trebao bi potaknuti s jedne strane pripadnike političkih stranaka da poprave sliku u javnosti komuniciranjem o svojoj transparentnosti i radu, a s druge strane javnost da proba istražiti na koji način političke stranke posluju te potaknuti ih da se angažiraju u financiranju stranaka koje podržavaju. Politička stranka koja će služiti kao primjer bit će Hrvatska demokratska zajednica. Analizom Bilance i Izvještaja o prihodima i rashodima dolazi se do nekoliko ključnih zaključaka o financijskom poslovanju Hrvatske demokratske zajednice, s naglaskom na likvidnost, financijsku stabilnost, učinkovitost i ovisnost o Prihodima od posebnih propisa. Snažna pozicija financijske imovine, posebno novca u banci i blagajni, u kombinaciji sa smanjenim obvezama, naglašava snažnu likvidnost stranke. Iako je visoka likvidnost obično korisna, prekomjerna likvidnost može značiti da se višak resursa ne koristi učinkovito. Postoji mogućnost da se propuštaju prilike za rast ili veće povrate. Posljednji zaključak o financijskom poslovanju stranke odnosi se na njezino oslanjanje na "Prihode od posebnih propisa" koje predstavlja potencijalni rizik. Diversifikacija izvora prihoda poboljšala bi financijsku održivost, ublažila financijske rizike, povećala otpornost i ojačala financijsku neovisnost stranke.

Ključne riječi: neprofitna organizacija, računovodstvo, politička stranka, Hrvatska demokratska zajednica

Summary

Non-profit organizations represent a heterogeneous group of organizations, and this paper will attempt to determine the factors that form them. It will be shown how organizations that were not created for the purpose of making a profit have a need for accounting and legal frameworks that would establish the foundations for the organization's further work. Financial operations and accounting provide a stable framework for any organization that wants to properly use its own and other people's resources. For the purposes of more detailed

processing, the elected political party will be observed as an example of one of several types of non-profit organizations and its corresponding financial statements in 2023. This work should encourage, on the one hand, members of political parties to improve their public image by communicating about their transparency and work, and on the other hand, the public to try to investigate how political parties operate and encourage them to get involved in financing the parties they support. The political party that will serve as an example will be the Croatian Democratic Union. The analysis of the Balance Sheet and Statement of Income and Expenditure leads to several key conclusions about the financial operations of the Croatian Democratic Union, with an emphasis on liquidity, financial stability, efficiency and dependence on Income from special regulations. A strong position of financial assets, especially cash in the bank and treasury, combined with reduced liabilities, underlines the party's strong liquidity. Although high liquidity is usually beneficial, excessive liquidity can mean that excess resources are not being used efficiently. There is a possibility of missing out on opportunities for growth or higher returns. The last conclusion about the party's financial operations concerns its reliance on "Income from special regulations" which represents a potential risk. Diversification of income sources would improve financial sustainability, mitigate financial risks, increase resilience and strengthen the party's financial independence.

Key words: non-profit organization, accounting, political party, Croatian Democratic Union

Sadržaj

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	2
1.3. Sadržaj i struktura rada	2
2. POJAM I OBILJEŽJA NEPROFITNIH ORGANIZACIJA	3
2.1. Pojmovno određenje neprofitnih organizacija.....	3
2.2. Obilježja neprofitnih organizacija	5
2.3. Pravni okvir neprofitnih organizacija	6
2.4. Državne i nedržavne (nevladine) neprofitne organizacije.....	9
3. FINANCIJSKO POSLOVANJE I RAČUNOVODSTVENI OKVIR NEPROFITNIH ORGANIZACIJA	13
3.1. Izvori financiranja neprofitnih organizacija	13
3.2. Financijsko poslovanje neprofitnih organizacija	15
3.3. Računovodstvo neprofitnih organizacija	18
4. FINANCIJSKO POSLOVANJE I IZVJEŠTAVANJE IZABRANE POLITIČKE STRANKE ...	24
4.1. Djelatnost i izvori financiranja političkih stranaka.....	24
4.2. Zakonski okvir političkih stranaka	27
4.3. Financijski izvještaji izabrane političke stranke.....	28
5. ZAKLJUČAK	39
POPIS LITERATURE.....	42
POPIS SLIKA.....	47
POPIS TABLICA.....	48

1. UVOD

Istraživanje rada započinje osvrtom na nekoliko aspekata istraživačkog procesa. Na početku rada bitno je istaknuti predmet i cilj rada, metode prikupljanja podataka te izvore istih i posljednje objašnjenje sadržaja i strukture rada. Predmet istraživanja bit će objašnjen opširnim opisom kako bi se utvrdio opseg i granice unutar kojih će se analiza odabranog predmeta provoditi. Cilj ocrtava smjer i svrhu istraživanja te naglašava važnost analize i proučavanja odabranog područja. Nadalje, navest će se različite metode prikupljanja podataka i odabir određenih izvora podataka. Konačno, predstavljena struktura omogućuje pregled cijelog rada te pruža uvid u sadržaj. Ovakav osvrt na rad će doprinijeti jasnijem razumijevanju svrhe i značaja ovog istraživanja.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog diplomskog rada je financijsko poslovanje i računovodstvo političkih stranaka u Republici Hrvatskoj. Analizirat će se i istražiti računovodstveni i pravni okviri koji definiraju ovakav tip organizacije. Normativni okvir koji definira neprofitne organizacije jest Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 114/22, 121/14). Bitno je napomenuti da se unutar ovakvog normativnog okvira neprofitnih organizacija, političke stranke dodatno ističu zbog činjenice da taj okvir parcijalno primjenjuju. Unutar Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 114/22, 121/14) primjenjuju se samo odredbe koje se odnose na vođenje poslovnih knjiga i upis u Registar neprofitnih organizacija. Političke stranke određuju se još i Zakonom o političkim strankama (NN 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06) te Zakonom o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu (NN 29/19, 98/19). Jedna od razlika političkih stranaka od ostalih neprofitnih organizacija je ta da prema Zakonu o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu (NN 29/19, 98/19) sami upis u Registar neprofitnih organizacija nije dovoljan uvjet da dobiju pravo na redovito godišnje financiranje iz sredstava državnog proračuna. Za političke stranke potreban je uvjet da su prema konačnim rezultatima izbora dobile zastupničko mjesto u Hrvatskom saboru. Navedene razlike političkih stranaka unutar jedinstvenosti neprofitnih organizacija čine ih zanimljivim predmetom za daljnju analizu i obradu. Dakle, u diplomskom radu će se i objasniti pravni okvir u kojem političke stranke postoje i na koji način u kontekstu financijskog poslovanja i računovodstva odgovaraju na njega.

Ciljevi ovoga rada su:

- definirati neprofitne organizacije u njihovom pojmovnom smislu, prema njihovim obilježjima, pravnom okviru te prema vrsti po kojoj ih možemo razlikovati,
- istražiti financijsko poslovanje i računovodstveni okvir neprofitnih organizacija odnosno analizirati izvore financiranja neprofitnih organizacija, financijsko poslovanje te računovodstvo neprofitnih organizacija,
- detaljnije analizirati djelatnost i izvore financiranja političkih stranaka te zakonski okvir političkih stranaka,
- prezentirati i analizirati financijske izvještaje izabrane političke stranke to odnosno jedne od stranaka koja aktivno djeluje u Republici Hrvatskoj.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Literatura korištena za pisanje ovog diplomskog rada su različite knjige na hrvatskom i na engleskom jeziku te znanstveni članci i radovi. Budući da će istraživanje biti usredotočeno na primjer političke stranke, koristit će se pravni izvori te informacije s raznih internetskih izvora. Zaključno, izvori će se prikupljati iz sekundarnih izvora. Pronađeni kvalitativni i kvantitativni podaci bit će analizirani induktivnim i deduktivnim metodama. Najčešće korištene metode bit će metode analize i sinteze te deskripcije i komparacije.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Diplomski rad čine pet poglavlja. Prvo poglavlje, odnosno ono uvodno, predstavlja predmete i cilj ovoga rada te načine pronalazjenja i korištenja podataka u svrhu obrade odabrane teme. Drugo poglavlje analizira neprofitne organizacije u Republici Hrvatskoj od njihovih obilježja do njihovih podjela. Nadalje, u trećem poglavlju objašnjava se financijski aspekt ovog tipa organizacije te računovodstveni okvir kojim podliježe. U četvrtom dijelu prikazuje se osvrt na odabranu neprofitnu organizaciju to jest političku stranku koja djeluje u Republici Hrvatskoj od njezinog osnutka. Pojasnit će se način na koji dotična stranka posluje i nastavlja svoje javno djelovanje. Naposljetku, u petom dijelu, pružit će se zaključak o učinjenoj analizi te objediniti svi pronalasci.

2. POJAM I OBILJEŽJA NEPROFITNIH ORGANIZACIJA

Počevši od samog pojma i definicije, u ovom poglavlju predočit će se neprofitne organizacije s nekoliko gledišta kako bi se dobila šira slika ovog tipa organizacije. Za daljnju analizu užeg pojma jedne neprofitne organizacije odnosno političke stranke, potrebno je obraditi neprofitne organizacije u cjelini.

2.1. Pojmovno određenje neprofitnih organizacija

Pogledom na strukturu društava diljem svijeta mogu se primijetiti uočljivi pristupi kojima se ljudi organiziraju u različite socijalne, ekonomske i političke pokrete. Unatoč raznolikosti institucija koje nastaju, postoje dvije velike skupine organizacija odnosno dva široka sektora. Odnose se na tržište i državu to jest na javni i privatni sektor. Također, uz njih postoji takozvani „treći sektor“ koji postoji u prostoru izvan tržišta i države. Spaja različite neprofitne organizacije od pučkih kuhinja do simfonijskih orkestara, od vrtnih klubova do grupacija za zaštitu okoliša (Salamon i Anheier, 1992.). Većina vodećih teorija o ulozi neprofitnog sektora usvaja ovaj koncept tročlanog sektora sastavljenog od vlade, neprofitnog sektora i sektora za profit. Svaki od tih sektora reagira na međusobne neuspjehe te pokušava isporučiti odgovarajuću količinu ili kvalitetu usluga ili učiniti te usluge dostupnima odgovarajućim sudionicima društva (Powell i Steinberg, 2006.). Treći sektor usmjeren je na promicanje socijalne pravde. Cilj mu je smanjiti društvene nejednakosti poticanjem solidarnosti i jačanjem društvene kohezije (Šimleša, D., Bušljeta Tonković, A. i Puđak, J., 2016.). U literaturi se uz neprofitni i treći sektor pojavljuju i pojmovi dobrovoljački sektor (engl. voluntary sector), neovisni sektor (engl. independent sector), sektor udruga (engl. associational sector), neoporezovani sektor (engl. tax-exempt sector), dobrotvorni sektor (engl. charitable sector), civilno društvo (engl. civil society) (Bežovan, 1995.).

Neprofitne organizacije u svome nazivu otkrivaju temeljnu karakteristiku po kojoj se razlikuju od profitnih. Njihovo osnovno obilježje jest da nisu osnovane s ciljem ostvarivanja profita. Bit njihova osnivanja jest ostvarivanje javnog, općeg ili zajedničkog interesa pojedinaca, grupe građana ili zajednice (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.). Hansmann (1980) ističe pojam „ograničenje ne distribucije“ te iznosi ideju kako su neprofitne organizacije one koje svoj financijski višak ne isplaćuju dividendama upravnom odboru ili najvišim

menadžerima. Umjesto toga, višak se zadržava, ali reinvestirano (u organizacijsko proširenje ili pružanje dobrotvorne usluge) ili daje drugim neprofitnim organizacijama (kao donacije). Prema Powellu i Steinbergu (2006) neprofitni sektor označava subjekte s tri značajke. One organizacije koje su organizirane u javne svrhe, samoupravlja se i ne raspodjeljuju višak prihoda kao dobit. Također, tvrde da su neprofitne organizacije neovisne o vladi i poslovanju, iako mogu biti blisko povezane s oboje. Bežovan (1996) naglašava kako bismo trebali razlikovati dva tipa organizacija sukladno globalnim kriterijima. Postoje tržišne organizacije koje streme stjecanju dobiti i njegovoj raspodjeli te za drugi tip upotrebljava izraz državne odnosno proračunske organizacije, a uz njih i neprofitne kojima to nije okosnica postojanja.

Nadalje, javlja se pitanje koje potrebe zajednice postoje i koji je to krajnji cilj neprofitnih organizacija? Smatra se da ovakav tip organizacije obično za cilj ima pružanje usluga odnosno svih onih usluga koje privatni sektor nije voljan ponuditi, a vezano je uz činjenicu da s njima često nije moguće uspostaviti odnos na tržišnoj odnosno na komercijalnoj osnovi (Young, 2024.; Vašiček et al. 2008.). Lester Salamon (1994) u svojim istraživanjima analizira potrebe zajednice koje su se istaknule u drugoj polovici 20. stoljeća. Smatra da je razvijanje neprofitnog sektora na internacionalnoj razini potaknuto različitim društvenim krizama i promjenama povijesnog značenja. Navodi četiri krize, a to su kriza koncepta socijalne države (welfare state), kriza razvoja, kriza okoliša i kriza socijalizma. Uz navedene, spominje i dvije promjene koje su također imale velik utjecaj na razvoj društva, a s tim u svezi i neprofitnog sektora, a to su komunikacijske promjene (razvoj informacijskih i komunikacijskih tehnologija) i jačanje srednjih slojeva (globalni ekonomski razvoj).

Uz pojam profitna i neprofitna organizacija, u literaturi se spominju i pojmovi profitabilna i neprofitabilna organizacija. Potrebno je jasno odrediti razliku između ovih izraza zato što profitna organizacija može biti i neprofitabilna, ukoliko na kraju razdoblja posluje s gubitkom. Naime, u podjeli organizacije na profitnu ili neprofitnu, profit kao ključ po kojem ih razlikujemo jest cilj njihova poslovanja, dok u podjeli organizacije na profitabilnu i neprofitabilnu profit jest mjerilo uspješnosti poslovanja (Rukavina, 1994.).

Najvažniji opis neprofitnih organizacija, koji se ponavlja kroz literaturu, odnosi se na fokus organizacije da dopire do zanemarenih dijelova tržišta u kojima privatne institucije ne sudjeluju i nemaju interesa sudjelovati te da svojim djelovanjem ostvaruju viši cilj od koje

nemaju novčane koristi.

2.2. Obilježja neprofitnih organizacija

Prema Youngu (2024) postoje obilježja neprofitnih organizacija s fokusom na razlike neprofitnih i profitnih organizacija, a navedena obilježja su iduća:

1. **Odsustvo mjerenja profita.**
2. **Razlika u poreznim i zakonskim određenjima.**
3. **Razvoj neprofitnih organizacija usmjeren je pretežito na pružanje usluga.**
4. **Veća su ograničenja neprofitnih organizacija u određivanju (promjeni) ciljeva i formuliranju strategija.**
5. **Manja zavisnost od financijske podrške stranaka (klijenata, korisnika).**
6. **Dominantnost visokog stupnja profesionalizma.**
7. **Različitosti u načinu upravljanja (rukovođenja) neprofitnim organizacijama.**
8. **Važnost političkog utjecaja.**
9. **Tradicija neprimjerene upravljačke kontrole.**

Najupečatljivija i najvažnija karakteristika od navedenih je odsustvo mjerenja profita, dok ostale karakteristike nisu dominantne već predstavljaju tendencije organizacija (Young, 2024.).

Ackerman (1996) ističe da u industrijama u kojima se natječu neprofitne i profitne organizacije, neprofitne organizacije su u prosjeku veće.

Prema Salamonu i Sokolowskom (2016) kako bi se organizacije mogle smatrati pripadnicom trećeg sektora trebale bi imati iduće značajke:

1. **Obilježje organizacije.** Bitno je da subjekt prvenstveno bude legalno registriran i da ima obilježje pravne osobe.
2. **Privatno obilježje.** Kako bi se smatrala privatnom, organizacija mora biti institucionalno odvojena od države i ne smije biti kontrolirana od strane države.
3. **Obilježje samoupravljanja.** Samoupravljanje podrazumijeva da je subjekt neovisan o drugom subjektu, privatnom ili državnom.
4. **Obilježje neobaveznosti.** Neobaveznost podrazumijeva da su osobe bez pritiska ili sile odlučile sudjelovati u organizaciji.
5. **Obilježje skroz ili većinom limitirane distribucije profita.** Organizacija smije

davati plaće zaposlenicima za odrađeni rad, ali ne smije distribuirati zaradu menadžerima, članovima ili ostalim sudionicima.

Mnoge neprofitne organizacije uključene su u širok raspon aktivnosti zbog čega je posebno teško uhvatiti potpun i točan prikaz cjelokupnog opsega onoga što te organizacije rade (Powell i Steinberg, 2006.).

Iako si neprofitne organizacije međusobno nalikuju zbog značajke ograničenja nedistribucije (ograničenje davanja zarade menadžerima), značajno se mogu i međusobno razlikovati na nekoliko važnih načina. Prvo, neke neprofitne organizacije usmjerene su na pružanje izravnih usluga, dok su se druge (zaklade i fondovi) specijalizirale za davanje potpora ili zajmova drugim neprofitnim organizacijama. Drugo, izvori financiranja se razlikuju: neki se uvelike oslanjaju na donacije (uključujući darove, potpore i volontere), drugi na članarine, a neki na prihode ostvarene komercijalnim aktivnostima ili državnim ugovorima. Treće, neprofitne organizacije također se razlikuju po tome kako biraju svoje upravne odbore. Na kraju, razlikuju se i po vrstama usluga koje nude (Powell i Steinberg, 2006.).

2.3. Pravni okvir neprofitnih organizacija

Uspostava pravne regulative osigurava da neprofitne organizacije pozitivno pridonose društvu te da pritom djeluju unutar okvira koji promiču zaštitu različitih dionika, uključujući zaposlenike, potrošače, dioničare i okoliš. Potrebno je postaviti pravila i standarde te pravne propise i zakone kako bi se organizaciji pružilo stabilno okruženje u kojem može neometano i što uspješnije djelovati.

Prema Vašiček D. i Vašiček V. (2016) u Hrvatskoj se neprofitne organizacije prvenstveno uređuju Zakonima i to ovisno o kojem pravnom obliku određena organizacija pripada. Navedeni Zakoni koji reguliraju djelatnosti neprofitnih organizacija su:

- 1. Zakon o udrugama (NN 74/14, 70/17, 98/19, 151/22).** Ovim zakonom udruge su opisane kao svaki format slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih ili pravnih osoba koje se skupljaju oko zajedničkog cilja koji može biti zaštita njihovih privatnih interesa, zauzimanja za zaštitu prava ljudi koji žive na margini društva ili za zaštitu onih čija su prava ugrožena i zanemarena. Osnivanje neprofitne udruge započinje osnivačkom skupštinom na kojoj se donose odluke poput donošenja statuta, izbora zastupnika i pokretanja postupka registracije. Potrebna su najmanje tri člana

osnivača, koji mogu biti fizičke ili pravne osobe. Zanimljivo je da i maloljetne osobe (od 14 i više godina) mogu sudjelovati u procesu osnivanja uz suglasnost roditelja ili skrbnika. Nakon osnivanja udruga se mora upisati u Registar udruga koji elektroničkim putem vode državni uredi. Nakon registracije, organizacija mora ispunjavati zakonske zahtjeve u vezi s financijskim izvješćivanjem, uključujući podnošenje godišnjih financijskih izvještaja i izvještaji o aktivnostima, kao i poštivanje pravila o financiranju i oporezivanju (Zakon o udrugama, NN 74/14, 70/17, 98/19, 151/22).

- 2. Zakon o ustanovama (NN 76/93, 29/97, 47/99, 35/08, 127/19, 151/22).** Ustanova je organizacija osnovana radi neprekidnog obavljanja djelatnosti od javnog interesa utvrđenih posebnim zakonskim propisima. Javne ustanove sukladno zakonu može osnovati država, jedinice područne (županijske), jedinice lokalne samouprave (općine) ili druge pravne/fizičke osobe ovlaštene zakonom. Osnivači ustanove moraju definirati svrhu, djelatnost, strukturu upravljanja i financijski okvir ustanove, a te odredbe se zapisuju u Aktu o osnivanju ustanova. Akt o osnivanju također mora sadržavati naziv ustanove i njezino sjedište te odredbe o međusobnim pravima i obvezama osnivača i ustanove. Javne ustanove moraju biti upisane u sudski registar kako bi stekle pravnu osobnost. Postupak registracije uključuje podnošenje akta o osnivanju, statuta i druge relevantne dokumentacije nadležnom sudu. Nakon registracije, ustanova posluje kao pravna osoba, što joj omogućuje sklapanje ugovora, zapošljavanje djelatnika i obavljanje javne službe. Javne ustanove podliježu nadzoru svojih osnivača, kao i nadležnih ministarstava ili državnih tijela ovisno o sektoru. Njihovo financijsko poslovanje također nadzire nadležno tijelo državne uprave. Ustanovom obično upravlja upravno vijeće ili imenovani ravnatelj koji je odgovoran za njezino svakodnevno poslovanje. Ravnatelj se može imenovati na temelju javnog natječaja ili na temelju akta osnivač ustanove (Zakon o ustanovama, NN 76/93, 29/97, 47/99, 35/08, 127/19, 151/22).

Javne ustanove prvenstveno se financiraju iz javnih sredstava, uključujući izdvajanja iz državnog proračuna ili proračuna lokalnih samouprava. Međutim, oni također mogu ostvariti prihod pružanjem usluga (npr. u obrazovanju ili zdravstvu), donacijama ili potporama. Uobičajene vrste javnih ustanova u Hrvatskoj uključuju škole, bolnice, različite zavode i ustanove socijalne skrbi. Svaka vrsta ustanove djeluje prema vlastitom skupu propisa koji vode njezino osnivanje, financiranje i rad (Zakon o

financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samo uprave, NN 127/17, 138/20, 151/22, 114/23; Vašiček et al. 2008.).

3. **Zakon o zakladama (NN 106/18, 98/19, 151/22).** Zakon o zakladama (NN 106/18, 98/19, 151/22) na snazi je od siječnja 2023. godine. Zakladu mogu osnovati fizičke ili pravne osobe te mogu biti domaći ili strani. Bitno je jedino da namijene imovinu ili sredstva za specifičnu svrhu zaklade. Zaklada je organizacija bez članova, a jedna od karakteristika je da se može osnovati za života ili oporukom (oporučna zaklada) koja stupa na snagu smrću zakladnika. Akt o osnivanju je pravni dokument potreban za osnivanje zaklade. Uključuje naziv i sjedište zaklade, svrhu i djelatnost zaklade, informacije o imovini koja je potrebna za samu svrhu zaklade. Također je potrebno izraditi nacrt statuta koji detaljnije opisuje rad zaklade, procese donošenja odluka i druga operativna pitanja. Poslovanje zaklada u Hrvatskoj nadziru nadležna tijela države, ovisno o području djelovanja zaklade. Zakladom mora upravljati upravni koji se sastoji najmanje od tri člana. Upravni odbor osigurava da zaklada djeluje u skladu sa svojim vrhom i zakonom. Uprava je odgovorna za donošenje odluka o korištenju sredstava, planiranju aktivnosti i osiguranju usklađenosti sa zakonima. Zaklada može prestati s radom ako je ispunila svoju svrhu ili ako više nije u stanju ostvarivati zadane ciljeve. U slučaju raspuštanja, preostala imovina zaklade mora se raspodijeliti u skladu sa statutom zaklade, obično u slične neprofitne ili dobrotvorne svrhe (Zakon o zakladama, NN 106/18, 98/19, 151/22).
4. **Zakon o političkim strankama (NN 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06).** Više o Zakonu u ovome radu u poglavlju 4.2. Zakonski okvir političkih stranaka.
5. **Zakon o Hrvatskom crvenom križu (NN 71/10, 136/20).** Crveni križ je međunarodna humanitarna organizacija sa sjedištem u Ženevi, a posvećena je pružanju humanitarne pomoći, otklanjanju posljedica katastrofa, unapređenju i zaštiti zdravlja i socijalne skrbi. Također, pruža obrazovanje i osposobljavanje o prvoj pomoći i vježbanju odgovora na katastrofe. Hrvatski Crveni križ je javna pravna osoba i strukturirana je u regionalne i lokalne podružnice diljem Hrvatske. Te podružnice odgovorne su za provođenje različitih humanitarnih aktivnosti u svojim područjima. Njezin rad utemeljen je prema nizu odredbi Ženevskih konvencija te prema načelima Međunarodne pokreta Crvenog križa, Crvenog polumjeseca i rezolucijama Međunarodnih konferencija Crvenog križa i Crvenog polumjeseca. Hrvatski Crveni križ mora se pridržavati zakonskih obveza koje propisuje hrvatska vlada i

međunarodna pravila Crvenog križa (Zakon o Hrvatskom crvenom križu, NN 71/10, 136/20).

Organizacije su obavezne pridržavati se posebnih zakonskih zahtjeva koji se tiču njihove registracije, poslovanja i financijskog upravljanja.

2.4. Državne i nedržavne (nevladine) neprofitne organizacije

U 1990-ima, posebice u ratnom razdoblju, Hrvatska je iskusila izrazito nepovoljno političko okruženje za razvoj civilnog društva. Organizacije civilnog društva, posebno one usmjerene na ljudska prava i demokratizaciju, često financirane iz stranih izvora, javno su označene kao sumnjive ili čak neprijateljske od strane određenih elemenata vlasti i medija (Bežovan G., 2003.).

Podjela neprofitnih organizacija na državne i nedržavne, uslijedila je tek nakon jasne definicije proračunskog korisnika u Zakonu o proračunu. Definicija je ugasila mnoge nedoumice oko podjele, a koje su postojale zbog neuobičajenih okolnosti u državi (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.).

Vašiček D. i Vašiček V. (2016) podijelili su neprofitne organizacije u dvije kategorije, a sukladno zakonskim određenjima u Republici Hrvatskoj na:

- Državne (vladine) neprofitne organizacije odnosno korisnike proračuna.
- Ndržavne (nevladine) organizacije odnosno neprofitne organizacije u užem smislu.

Slika 1 Podjela neprofitnih organizacija i uvrštavanje u registre

Izvor: Vašiček i Vašiček (2016): Računovodstvo proračunskih i neprofitnih organizacija. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Na Slici 1 može se uočiti kako nakon kategorizacije na državne i nedržavne organizacije, slijedi i podjela u zasebne registre u koje se subjekti moraju svrstati kako bi se što jednostavnije kontrolirao njihov pojedinačan status. Svrstavanje neprofitnih organizacija je zahtjevno zbog različitih dvojbi oko izvora financiranja, pravne osnove i djelatnosti koja se obavlja te se daljnjim razdvajanjem u odvojene registre olakšava njihov nadzor ili primjenu različitih računovodstvenih okvira (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.).

Registar proračunskih i izvanproračunskih korisnika je popis koji uključuje subjekte koji se oslanjaju na državni proračun i one koji se uzdržavaju od proračuna lokalne i područne (regionalne) samouprave. Proračunski korisnici organizirani su hijerarhijski vezani uz nadležno ministarstvo ili tijelo državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije ili uz odgovarajuću jedinicu lokalne ili područne (regionalne) samouprave (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.).

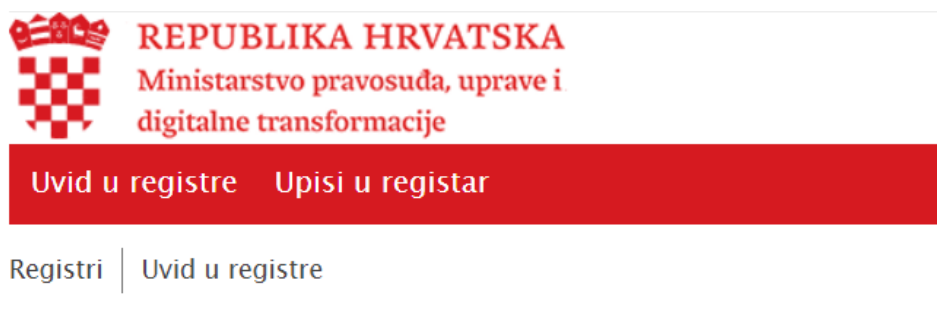
- Proračunski korisnici su državna tijela i ustanove koje samostalno osniva Republika

Hrvatska i/ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ili su u sastavu tih tijela ili ustanova s istim osnivačem. Njihovi rashodi za zaposlene i/ili materijalni pokrivaju se iz proračuna i/ili ostvaruju najmanje 50% od ukupnih prihoda iz državnog proračuna ili JLP(R)S, prema zakonima i propisima (Zakon o proračunu, NN 144/21).

- Izvanproračunski korisnici su ustanove, trgovačka društva i ostali pravni subjekti koji nisu proračunski korisnici, a koji ispunjavaju jedan od ili oba uvjeta od idućih a) Njihov osnivač ili vlasnik je Republika Hrvatska i/ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, da Republika Hrvatska odnosno jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ima presudni utjecaj na upravljanje i da se u opći proračun uključuju s obzirom na način financiranja. I/ili b) da su razvrstani u sektor opće države prema pravilima statističke metodologije Europske unije (ESA 2010, propisana Uredbom (EU) 549/2013 Europskog parlamenta i Vijeća) (Zakon o proračunu, NN 144/21).

Registar neprofitnih organizacija služi kao središnja baza podataka o neprofitnim subjektima. U registar se upisuju domaće i strane udruge i njihovi savezi, zaklade, ustanove, umjetničke organizacije, komore, sindikate, udruge poslodavaca i svi drugi subjekti neprofitne naravi. Upis je ključan za utvrđivanje i praćenje njihovih obveza vezanih uz izradu i podnošenje financijskih izvještaja, ocjenu njihovog financijskog stanja i poslovanja te osiguravanje pravilne raspodjele i korištenja proračunskih sredstava. Registar neprofitnih organizacija vodi Ministarstvo financija i vodi ga u elektroničkom obliku, dostupnom putem web stranice Ministarstva. Neprofitne organizacije dužne su se prijaviti u ovu bazu jer je registracija preduvjet za dobivanje sredstava iz državnog proračuna, proračuna lokalne i područne (regionalne) samouprave i drugih javnih izvora. Bitno je istaknuti kako sami upis u Registar neprofitnih organizacija nije dovoljan uvjet za dobivanje sredstava za dviju vrsta neprofitnih organizacija, a to su **političke stranke** i vjerske zajednice (Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, NN 121/14, 114/22).

Slika 2 Uvid u registre neprofitnih organizacija

Uvid u registre

- [Registar udruga Republike Hrvatske](#)
- [Registar stranih udruga u Republici Hrvatskoj](#)
- [Registar zaklada Republike Hrvatske](#)
- [Registar stranih zaklada u Republici Hrvatskoj](#)
- [Registar političkih stranaka Republike Hrvatske](#)
- [Evidencija pravnih osoba Katoličke Crkve u Republici Hrvatskoj](#)
- [Evidencija vjerskih zajednica u Republici Hrvatskoj](#)
- [Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina](#)

Izvor: Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (b.d.), Uvid u registre, preuzeto 22. listopada 2024. s <https://registri-npo-mpu.gov.hr/#!uvid>

Političke stranke upisuju se u Registar neprofitnih organizacija te primjenjuju okvir računovodstva neprofitnih organizacija (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.).

3. FINANCIJSKO POSLOVANJE I RAČUNOVODSTVENI OKVIR NEPROFITNIH ORGANIZACIJA

Budući da je financijska transparentnost od vitalnog značaja za svaku organizaciju, u nastavku će se analizirati poslovanje neprofitnih organizacija iz perspektive financija i računovodstva. Iako ne streme k ostvarivanju profita, neprofitne organizacije si moraju osigurati kontinuirano poslovanje kao i profitne, ukoliko žele ostvariti određene ciljeve. Stoga će u prvom dijelu trećeg poglavlja naglasak biti na izvorima financiranja, u drugom dijelu će se proučiti sastavnice financijskog poslovanja utvrđenih u Zakonu o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 114/22, 121/14), a u trećem dijelu obradit će se specifičnosti računovodstva ovog tipa organizacije.

3.1. Izvori financiranja neprofitnih organizacija

Prikupljanje sredstava, odnosno osiguravanje financijskih sredstava, trebao bi biti stalan napor neprofitnih organizacija jer je neophodan za njihov opstanak i rast. Upravljanje financijama ključno je za osiguranje da organizacija može ispuniti svoju misiju i ciljeve. Iako neprofitne organizacije moraju prepoznati važnost financijskog upravljanja, novac bi trebao ostati alat za postizanje njihovih ciljeva, a ne primarni cilj njihova poslovanja. Uspješna strategija prikupljanja sredstava uključuje korištenje različitih metoda i pristupa, formiranje marketinškog miksa prilagođenog potrebama organizacije. U literaturi se fundraising obično definira kao proces prikupljanja sredstava za potporu neprofitnim aktivnostima (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.).

Nedostatak financijskih sredstava može rezultirati raspuštanjem organizacije. Osim toga, neučinkovite upravljačke strukture, loše osmišljeni programi koji nisu usklađeni s potrebama zajednice i neadekvatno komunicirane inicijative također doprinose neuspjehu neprofitnih organizacija. Stoga, uspješno prikupljanje sredstava je sastavni proces poslovanja neprofitne organizacije (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.).

Prema Vašiček D. i Vašiček V. nevladine neprofitne organizacije prikupljaju sredstva iz idućih izvora:

1. Financiranje od osnivača i iz članarina

- Pojedinačni doprinosi ili članarine se mogu uplaćivati povremeno, jednokratno

ili kao ponavljajuća plaćanja.

- Članarina, koju plaćaju osnivači ili članovi udruge na mjesečnoj, tromjesečnoj ili godišnjoj razini, podržava osnovne aktivnosti i poslovanje organizacije.
- Članarine predstavljaju stabilan i dosljedan izvor financiranja za neprofitne organizacije.
- Članarine se smatraju neregipročnim prihodom zato što se u zamjenu za plaćanje ne pruža nikakva posebna usluga ili korist.

2. Financiranje iz proračuna

- Financiranje iz proračuna ostvaruje se u obliku potpora koje se uključuju u rashode proračuna i raspoređuju kroz programe, proračunske glave i razdjele.
- Ta se sredstva raspodjeljuju na temelju vladinih politika i odluka koje donosi vlada ili nadležna ministarstva, a koja sredstva dodjeljuju određenim programima koje provode udruge.
- Kod proračunskih sredstava najčešće su zastupljene udruge koje se bave socijalnom, humanitarnom, zdravstvenom i obrazovnom djelatnošću.
- Kako bi se povećala transparentnost i odgovornost u izvješćivanju o korištenju ovih javnih sredstava, uspostavljen je okvir kojeg se moraju pridržavati svi davatelji javnih sredstava pri raspodjeli sredstava udrugama za njihove programe i projekte.

3. Financiranje iz donacija i od sponzora.

- Financiranje iz donacija izvan proračuna osigurava neprofitnoj organizaciji prihod koji ne zahtijeva izravnu razmjenu dobara ili usluga.
- Donacije se mogu primiti u obliku novca, dobara, prava ili usluga.
- Donatori mogu biti domaći i strani, a mogu biti fizičke i pravne osobe.
- Koncept donacija usko je povezan s pojmovima kao što su filantropija i volontiranje, naglašavajući dobrovoljnu prirodu ovih doprinosa i predanost donatora rješavanju problema zajednice i promicanju rješenja.

4. Samofinanciranje – financiranje iz vlastitih izvora

- Kod provedbe samofinanciranja važno je održati ravnotežu između profitnih i neprofitnih djelatnosti. Neuspjeh u tome može dovesti do toga da se neprofitna organizacija prebaci na profitni model, što može iz temelja promijeniti njezinu misiju, kao i njezine pravne, računovodstvene i porezne obveze.
- Članarine, naplaćivanje usluga, prodaja proizvoda, korištenje materijalne

imovine, stvaranja prihoda od autorskih naknada te investicijske dividende od financijskih naknada primjeri su metoda samofinanciranja.

5. Društveno poduzetništvo

- Ovo područje djelovanja, u kojem susrećemo neprofitne organizacije koje ostvaruju prihode kroz poduzetničke aktivnosti, kao i društveno odgovorne poslove i društvena poduzeća, predstavlja spoj profitnog i neprofitnog sektora. Teoretičari to nazivaju hibridnim spektrom društvenih poduzeća, ističući njihov dvostruki fokus na društveni učinak i stvaranje prihoda.

6. Ostali izvori financiranja

- Odnosi se na zaduživanje, sredstva iz prodaje imovine, povećanja imovine zbog učinkovitog upravljanja i drugim sličnim aktivnostima.
- Neprofitne organizacije mogu dobiti zajmove od kreditnih institucija, tvrtki ili pojedinaca. Zaduzivanje nije uobičajen ili značajan izvor financiranja za neprofitne organizacije, budući da priroda njihove djelatnosti i njihov financijski potencijal često ne pružaju dovoljnu sigurnost vjerovnicima u pogledu povrata posuđenih sredstava.

Oslanjanje na samo jedan ili dva izvora financiranja nije idealno za financijsku održivost neprofitnih organizacija. Uvesti različite vrste tokova financiranja pomaže osigurati veću financijsku stabilnost i smanjuje rizike povezane s potencijalnim gubitkom ili smanjenjem bilo kojeg pojedinačnog izvora financiranja (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.).

3.2. Financijsko poslovanje neprofitnih organizacija

Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 114/22, 121/14) pruža zakonodavni, financijski i računovodstveni okvir za financijsko poslovanje i računovodstveni sustav neprofitnih organizacija. U njemu su navedeni ključni aspekti kao što su načela financijskog poslovanja, priprema i provedba financijskih planova te izvješćivanje o korištenju proračunskih sredstava. Dodatno, pokriva računovodstvena načela i praksu, vođenje poslovnih knjiga i računovodstvenih dokumenata, popis imovine i obveza te prezentiranje izvještaja o imovini, obvezama i kapitalu. Zakon također definira način priznavanja prihoda, rashoda, primitaka i izdataka, zahtjeve za financijsko izvješćivanje, reviziju godišnjih financijskih izvještaja, javnu objavu financijskih izvještaja te nadzor

financijsko-računovodstvenih poslova, kao i druga područja vezana uz financijsko upravljanje neprofitnih organizacija (Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, NN 121/14, 114/22).

Temeljem Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 114/22, 121/14) donesena su tri pravilnika:

1. **Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu** (Narodne novine, br. 1/15, 25/17, 96/18, 103/18 i 134/22),
2. **Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija** (Narodne novine, br.31/15, 67/17, 115/18 i 21/21)
3. **Pravilnik o sustavu financijskog upravljanja i kontrola, izradi i izvršavanju financijskih planova neprofitnih organizacija** (Narodne novine, br. 119/15 i 134/22).

Na temelju Zakona koji se odnosi na financijsko poslovanje, ministar financija donosi dva pravilnika. **Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija** te **Pravilnik o sustavu financijskog upravljanja i kontrola, izradi i izvršavanju financijskih planova neprofitnih organizacija** (Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, NN 121/14, 114/22).

Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija utvrđuje format i sadržaj potreban za financijske izvještaje i izjave o neaktivnosti, kao i izvještajna razdoblja za koja se ti izvještaji moraju sastaviti. Također se detaljno navode obveze i rokovi za podnošenje tih izvještaja. Dodatno, Pravilnikom se utvrđuje minimalni sadržaj i rokovi izvještaja o korištenju proračunskih sredstava te uređuje postupak vođenja, ažuriranja, dodavanja i brisanja podataka u Registru neprofitnih organizacija. Prema Pravilniku, neprofitne organizacije koje vode dvojno knjigovodstvo moraju za poslovnu godinu objaviti **Bilancu, Izvještaj o prihodima i rashodima** te **Bilješke**. Ukoliko vodi jednostavno knjigovodstvo, neprofitna organizacija dužna je sastaviti **Godišnji financijski izvještaj o primicima i izdacima** te **Bilješke** (Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija, NN br.31/15, 67/17, 115/18 i 21/21).

Financijski izvještaji moraju se elektronskim putem dostaviti Ministarstvu financija osim ako Ministarstvo ne ovlasti drugu instituciju za zaprimanje i obradu tih izvještaja. Uostalom, osim izvještaja sindikata i udruga poslodavaca, izvještaji su javno dostupna putem Registra neprofitnih organizacija (Bičanić et al., 2019).

Pravilnik o sustavu financijskog upravljanja i kontrola, izradi i izvršavanju financijskih planova neprofitnih organizacija propisuje postupak samoprocjene učinkovitosti sustava financijskog upravljanja i kontrola neprofitne organizacije. Također se utvrđuje metodologija izrade, izmjene i dopune financijskog plana te uvjeti i postupci za njegovu provedbu. Odredbe ovog pravilnika odnose se na sve djelatnosti neprofitne organizacije, uključujući i one koje se odnose na gospodarsko poslovanje. (Pravilnik o sustavu financijskog upravljanja i kontrola, izradi i izvršavanju financijskih planova neprofitnih organizacija, NN br. 119/15 i 134/22).

Prema Zakonu o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 114/22, 121/14) Sustav financijskog poslovanja opisuje se s tri aspekta:

1. Načela sustava financijskog poslovanja

- Poslovanje neprofitne organizacije mora biti u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja i kontrole, te transparentnosti i otvorenosti.
- Financijsko upravljanje i kontrole uključuju sustav internih mjera osmišljenih za upravljanje rizicima i pružanje razumnog uvjerenja da se resursi organizacije koriste etično, svrhovito i na troškovno učinkovit, učinkovit način za postizanje njenih ciljeva.
- Načelo transparentnosti i otvorenosti zahtijeva od organizacije da osigura javni pristup informacijama, posebno u područjima koja se odnose na financijsko izvješćivanje, kako je propisano Zakonom.
- Neprofitna organizacija od koje se zahtijeva vođenje dvojnog knjigovodstva mora izvršiti samoprocjenu kako bi procijenila učinkovitost i djelotvornost svojih sustava financijskog upravljanja i kontrole.
- Sustavi financijskog upravljanja i kontrole izgrađeni su na pet međusobno povezanih komponenti internih kontrola, a uključuju: kontrolno okruženje, upravljanje rizicima, kontrolne aktivnosti, informacije i komunikacije, praćenje i procjenu sustava.

2. Izrade i izvršavanja financijskih planova

- Nefitna organizacija koja je dužna voditi dvojno knjigovodstvo mora izraditi godišnji program rada i odgovarajući financijski plan za njegovu provedbu. Financijski plan nefitne organizacije mora sadržavati Plan prihoda i rashoda, Plan zaduživanja i otplata te Obrazloženje financijskog plana.

3. Izvještaja o potrošnji proračunskih sredstava

- Nefitna organizacija koja prima javna sredstva, ona iz državnog proračuna ili proračuna lokalne i područne (regionalne) samouprave, dužna je podnijeti izvješće o utrošku tih sredstava nadležnom tijelu državne uprave, jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave ili drugog odgovornog tijela javne vlasti.
- Tijela vlasti imaju pravo provoditi nadzor na licu mjesta radi provjere korištenja tih sredstava.
- Ministar financija utvrđuje minimalni sadržaj i rokove za podnošenje takvih izvještaja, kako je navedeno u pravilniku o izvještavanju u nefitnom računovodstvu i Registru nefitnih organizacija.

Zakonom o financijskom poslovanju i računovodstvu nefitnih organizacija (NN 114/22, 121/14), zakonski okvir se proširuje na računovodstvo i financijsko izvještavanje. Fokus je stavljen na financijsko poslovanje, načela vođenja financijskih sustava, izradu i provedbu financijskih planova te izvještavanje o rashodima proračunskih sredstava. Također naglašava reviziju, javno objavljivanje godišnjih financijskih izvještaja te nadzor financijskih aktivnosti i računovodstva, zajedno s drugim područjima koja se odnose na financijsko upravljanje i računovodstvenu praksu nefitnih organizacija (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.).

3.3. Računovodstvo nefitnih organizacija

Nefitne organizacije su globalno rastući sektor koji ima značajan utjecaj na donošenje politika i društveni razvoj. Uz sve veću važnost trećeg sektora, literatura naglašava važnost održivosti. Korištenje računovodstvenih informacija za planiranje i donošenje odluka može igrati ključnu ulogu u postizanju financijske stabilnosti i dugoročne održivosti. Stoga je dobro poznavanje računovodstvenih načela ključno za nefitne organizacije kako bi učinkovito postigle te ciljeve (Rogošić, 2019).

Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 114/22, 121/14) jasno definira format knjigovodstvenih isprava, poslovnih knjiga, organizaciju knjigovodstva, obavljanje popisa imovine i obveza, načela iskazivanja imovine, obveza, vlastitih izvora, prihoda i rashoda, sadržaj i primjenu računskog plana, financijsko izvještavanje i druga područja koja se odnose na računovodstvo i financijsko izvještavanje neprofitnih organizacija (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.).

Vodenje poslovnih knjiga i upis u Registar neprofitnih organizacija dvije su odredbe Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 114/22, 121/14) koje se odnose na **političke stranke** (Ministarstvo financija, b.d.).

Neprofitna organizacija dužna je prve tri godine nakon osnivanja voditi dvojno knjigovodstvo, pri čemu se prvom godinom smatra godina osnivanja, neovisno o konkretnom datumu osnivanja. Nakon toga, neprofitna organizacija koja ostvari određen uvjet o vrijednosti njene imovine može odabrati voditi jednostavno knjigovodstvo. To se odnosi na one neprofitne organizacije koje na kraju svake od prethodne tri godine uzastopno imaju vrijednost imovine i godišnji prihod manji od 30.526,25 eura (Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu, NN br. 1/15, 25/17, 96/18, 103/18 i 134/22). Neprofitne organizacije mogu se dobrovoljno odlučiti za primjenu dvojnog knjigovodstva, čak i ako ispunjavaju uvjete za jednostavno knjigovodstvo. Ukoliko se odluče za dvojno knjigovodstvo, to moraju jasno iskazati u Registru neprofitnih organizacija. Međutim, ako neprofitna organizacija postane obveznik poreza na dobit, dužna je voditi dvojno knjigovodstvo, bez obzira na imovinu ili razinu prihoda (Bakran, 2016.).

Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 114/22, 121/14) uređuje i propisuje kontni (računski) plan i čini neprofitne organizacije koje evidentiraju poslovne događaje i vode poslovne knjige po načelu **dvojnog knjigovodstva** obveznima primjenjivati načine evidentiranja po navedenim odredbama (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.).

Kako bi se opisali postupci za **jednostavno knjigovodstvo** i primjena novčanog načela, na temelju Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN

114/22, 121/14), u dijelu koji se odnosi na računovodstvo, ministar financija donosi **Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu** (Narodne novine, br. 1/15, 25/17, 96/18, 103/18 i 134/22). Također se utvrđuju smjernice za strukturu, sadržaj i korištenje računa u okviru računskog plana. Dodatno, propisuje minimalno potreban sadržaj poslovnih knjiga u jednostavnom knjigovodstvu i utvrđuje stope amortizacije (Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu, NN br. 1/15, 25/17, 96/18, 103/18 i 134/22).

Računski (kontni) plan primjenjuju svi obveznici računovodstva neprofitnih organizacija, a navodi bročane oznake, nazive pojedinih računa po kojima neprofitne organizacije iskazuju imovinu, obveze, izvore vlasništva, prihode i rashode (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.).

Tablica 1 Računski plan

0	Nefinancijska imovina
1	Financijska imovina
2	Obveze
3	Prihodi
4	Rashodi
5	Vlastiti izvori
6	Izvanbilančni zapisi

Izvor: izrada autora prema *Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu*, NN br. 1/15, 25/17, 96/18, 103/18 i 134/22

Na tablici 1 može se vidjeti Računski plan neprofitnih organizacija, a koji sadrži sedam razreda (Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu, NN br. 1/15, 25/17, 96/18, 103/18 i 134/22). Računski plan neprofitnih organizacija pruža mogućnost komparacije podataka neprofitnih organizacija s podacima proračunskih korisnika (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.).

Prema Zakonu o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 121/14, 114/22) neprofitna organizacija koja vodi dvojno knjigovodstvo obvezna je voditi iduće poslovne knjige:

- Dnevnik
- Glavna knjiga
- Pomoćne knjige

Za razliku od obveznika dvojnog knjigovodstva, obveznici jednostavnog knjigovodstva vode iduće poslovne knjige (Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu, NN br. 1/15, 25/17, 96/18, 103/18 i 134/22):

- Knjiga blagajne
- Knjiga primitaka i izdataka
- Knjiga ulaznih računa
- Popis dugotrajne nefinancijske imovine

Računovodstvena osnova koja se koristi za iskazivanje poslovnih događaja utvrđuje kada se prihodi, primici, rashodi, imovina i obveze priznaju u financijskim izvještajima. Određuje i obračunsko razdoblje u kojem su iskazani. Postoje četiri glavne računovodstvene osnove iskazivanja poslovnih događaja: puni nastanak događaja (nastanak događaja) – obračunska osnova (engl. Full Accrual of Accounting), novčana osnova (engl. Cash Basis of Accounting), modificirani nastanak događaja – modificirana obračunska osnova (engl. Modified Accrual Basis of Accounting) te posljednja modificirana novčana osnova (engl. Modified Cash Basis of Accounting) (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.).

Neprofitne organizacije primjenjuju **punu obračunsku osnovu** odnosno **računovodstvenu osnovu nastanka događaja** pri priznavanju i mjerenju elemenata financijskih izvještaja (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.). Modificirana obračunska osnova onemogućuje sučeljavanje i izvođenje zaključka o uspješnosti poslovanja organizacija budući da se priznavanje rashoda i prihoda izvodi prema različitim kriterijima (Dražić Lutilsky I., Dragija M. i Žmuk B., 2016.). Prema Hladika (2022) ključne prednosti i koristi od primjene načela nastanka događaja u računovodstvu javnog sektora proizlaze iz najšireg i sveobuhvatnog opsega računovodstvenih informacija koje daju cjelovitu sliku o financijskom položaju i uspješnosti javnog sektora.

Prema Vašiček D. i Vašiček V. (2016) najznačajnija obilježja obračunske računovodstvene osnove su u:

1. **Priznavanju imovine.**

- Početno priznavanje imovine zasniva se na trošku stjecanja imovine (nabavnoj vrijednosti) ili procijenjenoj vrijednosti.
- Primijenjeno načelo je da se imovina kapitalizira i početno vrednuje prema

troškovima nastalim tijekom stjecanja.

- Ako se troškovi nabave ne mogu utvrditi, koristi se procijenjena vrijednost. Prethodno je ukupni trošak nabave imovine bio rashod odmah u trenutku kupnje, ali je to zamijenjeno pristupom amortizacije, koji alocira trošak dugotrajne imovine tijekom njenog vijeka trajanja.
- Naknadno vrednovanje dugotrajne nefinancijske imovine sada uključuje amortizaciju (vrijednosno usklađenje) koja se obračunava linearnom metodom tijekom vijeka trajanja.
- Relevantni propis (Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu) u tom smislu sadrži klasifikaciju dugotrajne imovine i odgovarajuće stope amortizacije.

2. Priznavanju prihoda.

- Prihodi se odvajaju u dvije kategorije: recipročnih i nerecipročnih prihoda.
- Recipročni prihodi – odnose se na prihode povezanih s protuuslugom kao što je pružanje robe ili usluga, obično popraćeno računom za obavljenju isporuku. Ukoliko se mogu izmjeriti bez obzira na trenutak naplate, recipročni prihodi se priznaju u izvještajnom razdoblju na koje se odnose.
- Nerecipročni prihodi – uključuje izvore financiranja neprofitne kao što su članarine, donacije i ostali slični prihodi koji se primaju bez obveze pružanja povratne usluge.

3. Priznavanju rashoda.

- Primjenjuje se načelo nastanka događaja, odnosno trenutak plaćanja nije faktor koji određuje priznavanje rashoda, a rashodi se priznaju u izvještajnom razdoblju u kojem nastaju.
- Prilikom prodaje kratkotrajne nefinancijske imovine, rashodi za utrošak će se priznati u samom trenutku utroška.
- Nabava dugotrajne imovine priznaje se kao niz troškova koji se kapitaliziraju, a rashod se priznaje tijekom vijeka uporabe.

Konačno, **načelo sučeljavanja** povezano s nastankom događaja zahtijeva da prihod razdoblja bude usklađen s njegovim odgovarajućim rashodima. Sve stavke prihoda i rashoda trebaju biti uključene u dobit ili gubitak, pod uvjetom da zadovoljavaju kriterije priznavanja. Recipročni prihodi se priznaju na temelju nastanka događaja, dok nerecipročni prihodi slijede načela

novčanog toka, usklađujući se s troškovima priznatim u trenutku nastanka. Ovakav pristup osigurava dosljednost i usporedivost prihoda i rashoda unutar razdoblja. Prihodi, rashodi i poslovni rezultati knjiže se u Računu prihoda i rashoda u kojem se prikazuju zbirni podaci o prihodima, rashodima i rezultatima razdoblja (Vašiček, D., Vašiček, V., 2016.).

4. FINANCIJSKO POSLOVANJE I IZVJEŠTAVANJE IZABRANE POLITIČKE STRANKE

U nastavku, kroz četvrto poglavlje, obradit će se djelatnost, poslovanje i zakonodavni okvir neprofitne organizacije na primjeru izabrane političke stranke - Hrvatske demokratske zajednice. Završno, analiza financijskih izvještaja prikazat će primjenu zakonskih propisa i računovodstvenih načela spominjanih u prethodnim poglavljima.

Hrvatska demokratska zajednica (HDZ) je politička stranka desnog centra u Hrvatskoj. Osnovana je 1989. godine, a njezin utemeljitelj je prvi hrvatski predsjednik Franjo Tuđman. HDZ je odigrao ključnu ulogu u hrvatskom pokretu za neovisnost od Jugoslavije. Pod Tuđmanovim vodstvom, stranka je vodila Hrvatsku kroz Domovinski rat početkom 1990-ih. HDZ ostaje jedna od najvećih i najutjecajnijih političkih stranaka u Hrvatskoj. Državom je upravljala više puta, uključujući i aktualnu vladu Andreja Plenkovića (od 2016.). HDZ je tradicionalno privržen demokršćanskim i konzervativnim vrijednostima. Zalaže se za nacionalizam, proeuropske integracije i tržišnu ekonomsku politiku. Stranka se tradicionalno smatra stabilizirajućom snagom u hrvatskoj politici, igrajući značajnu ulogu u oblikovanju tranzicije zemlje prema demokraciji i tržišnom gospodarstvu (Wikipedia, b.d.).

4.1. Djelatnost i izvori financiranja političkih stranaka

Političke stranke igraju ključnu ulogu u demokratskim sustavima olakšavajući politički proces i predstavljajući različite segmente društva. One pomažu političkim strankama da oblikuju javnu politiku, uključe građane u upravljanje i osiguraju učinkovito funkcioniranje demokratskog sustava.

Philippe C. Schmitter (b.d.) opisuje djelatnost političkih stranaka i navodi nekoliko njihovih ključnih funkcija:

1. **Izborna struktura.** Političke stranke prvenstveno služe organiziranju izbornog procesa nominiranjem kandidata za javne dužnosti, poticanjem aktivnog sudjelovanja u kampanji i predstavljanjem građanima različitih izbora vodstva u različitim izbornim jedinicama.

- 2. Simbolička integracija.** Političke stranke igraju ključnu ulogu u ponudi građanima dosljednog skupa ideja i ciljeva koji pomažu u oblikovanju njihovih očekivanja o demokraciji, usmjeravaju njihove preferencije u političkim pitanjima i potiču osjećaj pripadnosti u procesu kolektivnog odlučivanja. Međutim, za stranačku identifikaciju često je potrebno nekoliko generacija da se u potpunosti razvije i uspostavi snažna veza između građana i njihovih političkih stranaka.
- 3. Upravljačka funkcija.** Nakon što se natječu na izborima, političke stranke trebale bi moći formirati vladu i osigurati strukturu zakonodavnog procesa, bilo da vladaju samostalno ili u koaliciji s drugim strankama, i bez obzira na to kako su popunjena izvršna i zakonodavna mjesta. Za učinkovito upravljanje, stranke moraju održavati visoku razinu interne discipline tijekom svog mandata. Međutim, iako je unutarnja disciplina važna, njezino postavljanje strogim zahtjevom diskvalificiralo bi mnoge skupine da se smatraju pravim političkim strankama.
- 4. Funkcija agregacije.** Sve prethodno navedene funkcije političkih stranaka počivaju na temeljnom načelu: političke stranke moraju učinkovito okupljati i zastupati interese i osjećaje širokog sloja stanovništva. Oni to čine kanaliziranjem očekivanja pojedinaca, obitelji, poduzeća, udruga i pokreta kroz interne procese, u konačnici stvarajući političku platformu koja se bavi općim potrebama njihovih pristaša. Iako političke stranke ne moraju monopolizirati proces prikupljanja interesa, a neki pojedinci ili grupe mogu izravno komunicirati s vlastima, očekuje se da političke stranke igraju primarnu ulogu u kombiniranju različitih zahtjeva u koherentne, upravljive prijedloge politika.

Ovaj okvir naglašava višestruku ulogu stranaka u oblikovanju demokratskih procesa i upravljanja.

Propisi koji se tiču financiranja političkih aktivnosti izborne promidžbe i referendumata nalaze se na web stranici Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske i navode se (Državno izborno povjerenstvo, b.d.):

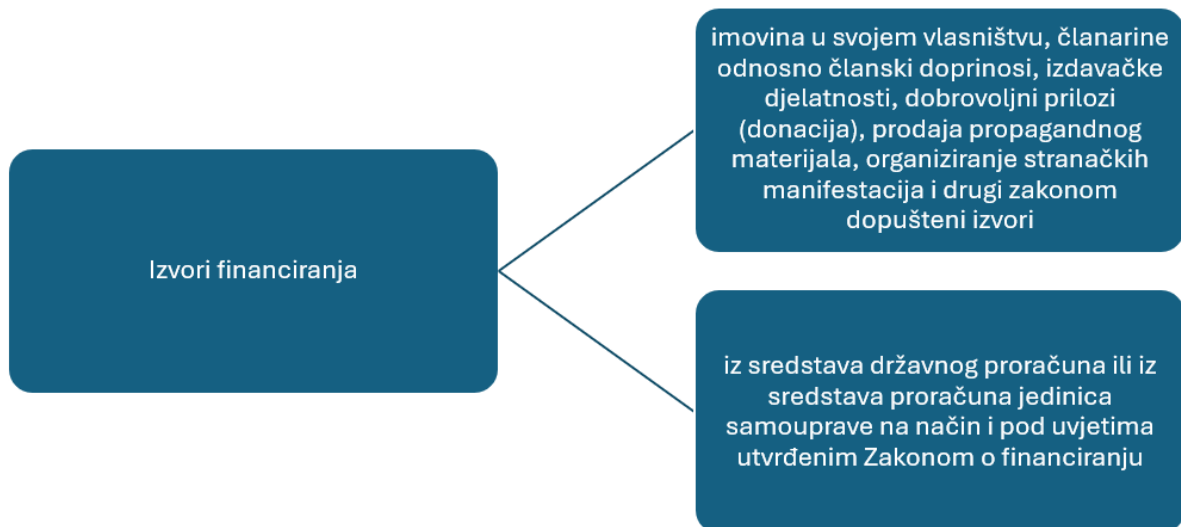
- Zakon o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumata (Narodne novine, broj 29/19, 98/19)
- Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (Narodne novine, broj 121/14 i 114/22)
- Zakon o političkim strankama (Narodne novine, broj 76/93, 111/96, 164/98, 36/01,

28/06 i 1/07 – v. čl. 28. Zakona o financiranju političkih stranaka, nezavisnih lista i kandidata – prestale važiti odredbe glave III. Zakona o političkim strankama)

- Pravilnik o načinu vođenja evidencija, izdavanja potvrda te unosa izvještaja o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma u informacijski sustav za nadzor financiranja (Narodne novine, broj 71/19)
- Pravilnika o sadržaju, načinu vođenja i obrascu evidencije o političkim strankama i nezavisnim vijećnicima zastupljenim u predstavničkim tijelima jedinica samouprave (Narodne novine, broj 14/20)

Zakonom o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma (NN 29/19, 98/19) uređuje se financiranje političkih stranaka, zastupnika izabranih s neovisnih lista te zastupnika nacionalnih manjina koje predlože birači ili udruge nacionalnih manjina. Odnosi se i na članove predstavničkih tijela jedinica samouprave izabrane s popisa skupina birača, nezavisnih lista ili popisa skupina birača. Zakon pokriva financiranje kandidata, referendumske aktivnosti, prikupljanje i trošenje sredstava te procese nadzora i revizije (Zakon o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma, NN 29/19, 98/19).

Slika 3 Izvori financiranja političkih stranaka

Izvor: izrada autora prema *Državno izborno povjerenstvo (b.d.), Izvori političkih stranaka, nezavisnih zastupnika i nezavisnih vijećnika, preuzeto 21. listopada 2024. s <https://www.izbori.hr/site/UserDocsImages/1957>*

Političke stranke, u ostvarivanju svojih političkih ciljeva, mogu ostvarivati prihode iz različitih izvora. Na slici dva može se primijetiti podjela izvora financiranja političkih stranaka na izvore stečenih na privrednoj osnovi i izvore financiranja iz državnog proračuna i proračuna jedinica samouprave. Jedino političke stranke koje imaju zastupničko mjesto u Hrvatskom saboru (prema konačnim rezultatima izbora) ili nezavisni zastupnici ostvaruju pravo redovitog financiranja iz sredstava državnog proračuna. S druge strane, kako bi ostvarile pravo na redovito godišnje financiranje iz sredstava proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, političke stranke moraju prema konačnim rezultatima izbora dobiti mjesto člana u predstavničkom tijelu jedinice samouprave. Isto pravo ostvaruju i nezavisni vijećnici (Državno izborno povjerenstvo, b.d.).

4.2. Zakonski okvir političkih stranaka

Slobodno osnivanje političkih stranaka temelj je demokratskog višestranačja u Hrvatskoj, što je jedna od temeljnih vrijednosti njezina ustavnog poretka. Zakon o političkim strankama (NN 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06) uređuje pravni status, uvjete, procese i procedure za osnivanje, registraciju, raspuštanje i financiranje političkih stranaka. (Zakon o političkim strankama, NN 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06)

Ključni aspekti osnivanja političkih stranaka u Hrvatskoj (Zakon o političkim strankama, NN 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06):

- **Osnivači:** Za osnivanje političke stranke mora biti najmanje 100 punoljetnih hrvatskih državljana kao članova osnivača. Ti pojedinci moraju organizirati osnivačku skupštinu, tijekom koje se utvrđuju i usvajaju temeljna načela stranke, vodstvo i statutarna pravila. Članovi utemeljitelji moraju održati osnivačku skupštinu na kojoj usvajaju statut stranke i biraju rukovodeća tijela.
- **Registracija:** Politička stranka mora biti upisana u Registar političkih stranaka koji vodi Ministarstvo uprave. Stranka za registraciju mora dostaviti osnivačke dokumente, uključujući program i statut te popis članova upravnih tijela i osnivača s podacima o hrvatskom državljanstvu dotičnih. Nakon što Ministarstvo ovjeri prijavu, stranka se upisuje u registar i stječe pravni status političkog subjekta u Hrvatskoj.
- **Statut:** Statut stranke mora sadržavati ključne pojedinosti, kao što su naziv stranke i

njezino sjedište, znak stranke, ciljeve i način djelovanja, podatke o sredstvima za rad, o unutarnjoj organizaciji, o procesima donošenja odluka i pravila za članstvo. Naziv političke stranke mora se razlikovati od ostalih registriranih stranaka.

- **Prava i odgovornosti:** Političke stranke moraju djelovati unutar ustavnog okvira, podržavajući pluralizam i demokratske vrijednosti. Zabranjene su aktivnosti koje se smatraju neustavnim, nedemokratskim ili diskriminirajućim. Nakon što se registriraju, političke stranke imaju pravo sudjelovati na izborima, predlagati kandidate i sudjelovati u političkim kampanjama.
- **Prestanak rada političkih stranaka:** Političke stranke mogu se raspustiti kroz zakonski postupak ako krše ustavne ili zakonske propise ili dobrovoljno od strane svojih članova.

Ovaj zakonski okvir osigurava transparentno djelovanje političkih stranaka u Hrvatskoj u skladu s demokratskim vrijednostima, a građanima pruža mogućnost osnivanja političkih organizacija i sudjelovanja u političkim procesima.

4.3. Financijski izvještaji izabrane političke stranke

Prilikom prikupljanja financijskih sredstava, ključni ljudski element uključuje prepoznavanje ciljne skupine i izgradnju čvrstih odnosa s pojedincima, budući da su oni ti koji će osigurati potrebna sredstva za određeni cilj ili potrebu. Financijski izvještaji nude transparentnost pojedinostima o tome kako se ta sredstva koriste, pomažući u izgradnji i održavanju povjerenja u poslovanje i misiju organizacije (Marić, 2018). Analiza financijskih izvještaja u srži je proces primjene različitih načina raščlanjivanja i uspoređivanja (Žager, K., Mamić Sačer, I., Sever, S., & Žager, L., 2008.).

U ovome dijelu rada analizirat će se financijski izvještaji političke stranke Hrvatske demokratske zajednice. Na stranici Državnog izbornog povjerenstva javno su dostupni financijski izvještaji aktivnih političkih stranaka u Republici Hrvatskoj (Državno izborno povjerenstvo, b.d.).

Na slici 4 prikazana je Referentna stranica na kojoj se mogu pronaći najbitnije informacije iz financijskih izvještaja kao što su vrijednosti imovine i obveza i vlastitih izvora iz bilance, ukupne prihode i rashode iz izvještaja o prihodima i rashodima itd. Također, u navedenom dokumentu nalazi se informacija kako je politička stranka obvezna voditi knjigovodstvo po

načelu dvojnog knjigovodstva.

Slika 4 Referentna stranica - Financijski izvještaji neprofitnih organizacija

Referentna stranica

FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI NEPROFITNIH ORGANIZACIJA
za razdoblje 01.01.2023. do 31.12.2023.

Naziv obveznika: **HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA - HDZ**

Pošanski broj: **10000** Mjesto: **ZAGREB**

Adresa sjedišta: **TRG ŽRTAVA FAŠIZMA 4/III**

Račun (IBAN): **HR9423600001101394490** RNO broj: **0083577**

Šifra djelatnosti: **9492** Matični broj: **03469271**

Šifra grada/općine: **1333** OIB: **04150008463**

Oznaka razdoblja: **2023-12**

Šifra županije: **21**

Obveznik vođenja dvojnog knjigovodstva (DA/NE): **DA**

Neki financijski pokazatelji iz obrasca:

BIL-NPF	AOP	Stanje 1. siječnja	Stanje 31. prosinca
IMOVINA (AOP 002+074)	001	5.384.568,77	7.044.821,71
OBVEZE I VLASTITI IZVORI (AOP 146+195)	145	5.384.568,77	7.044.821,71
PR-RAS-NPF	AOP	Ostvareno u istom razdoblju prethodne godine	Ostvareno u izvještajnom razdoblju
PRIHODI (AOP 002+005+008+011+024+040+049)	001	5.755.346,33	6.310.138,50
UKUPNI RASHODI (AOP 054-146 ili 054+147)	148	4.311.437,91	4.610.204,46
Višak prihoda raspoloživ u sljedećem razdoblju (AOP 149+151-150-152-153)	154	3.787.387,75	5.487.321,79
Manjak prihoda za pokriće u sljedećem razdoblju (AOP 150+152-149-151+153)	155	0,00	0,00
G-PR-IZ-NPF	AOP	Ostvareno u prethodnoj poslovnoj godini	Ostvareno u tekućoj poslovnoj godini
PRIMICI UKUPNO (AOP 001 do 004 + 011 do 014)	015	0,00	0,00
IZDACI UKUPNO (AOP 016 + 019 do 027)	028	0,00	0,00
VIŠAK/MANJAK PRIMITAKA TEKUĆE POSLOVNE GODINE (AOP 015-028)	029	0,00	0,00

Zakonski zastupnik: **ANDREJ PLENKOVIĆ**

Datum: **27.02.2024.**

Osoba za kontakt: **VLATKO VUKOVIĆ**

Telefon: **01/4653-212**

Telefax:

Adresa e-pošte: **vlatko.vukovic@hdz.hr**

Izvor: HDZ, (2024.), *Financijski izvještaji neprofitnih organizacija* [e-publikacija], preuzeto 12. studenog .2024. s https://www.izbori.hr/arhiva-izbora/data/financiranje/2023/st/262192414/Referentna_stranica_27_02_2024_10_02_26.pdf

Na stranici Državnog izbornog povjerenstva, odnosno u arhivama navedene stranice, nalazi se dokumentacija koju pojedine političke stranke prilažu svake godine kao obvezu budući da se godišnje redovito financiraju iz proračuna. Prema Bilanci Hrvatske demokratske zajednice za

2023. godinu izrađena je tablica 2 odnosno Skraćeni prikaz Bilance Hrvatske demokratske zajednice za razdoblje 2023. godine. Skraćeni prikaz služit će za daljnju analizu financijskog izvještaja te prikazati financijski položaj izabrane stranke.

Tablica 2 Skraćeni prikaz komparativne Bilance Hrvatske demokratske zajednice

POZICIJA	2022.	2023.	Indeks (2022./2023.)
IMOVINA	5.384.568,77	7.044.821,71	130,8
Nefinancijska imovina	2.178.761,16	2.156.350,16	99,0
Neproizvedena dugotrajna imovina	454.105,40	452.605,11	99,7
Proizvedena dugotrajna imovina	1.721.959,92	1.701.049,21	98,8
Plemeniti metali i ostale pohranjene vrijednosti	2.695,84	2.695,84	100
Sitni inventar	0,00	0,00	-
Nefinancijska imovina u pripremi	0,00	0,00	-
Proizvedena kratkotrajna imovina	0,00	0,00	-
Financijska imovina	3.205.807,61	4.888.471,55	152,5
Novac u banci i blagajni	3.035.164,91	4.759.391,12	156,8
Depoziti, jamčevni polozi i potraživanja od radnika te za više plaćene poreze i ostalo	20.325,04	32.102,04	157,9
Zajmovi	0,00	0,00	-
Vrijednosni papiri	0,00	0,00	-
Dionice i udjeli u glavnici	0,00	0,00	-
Potraživanja za prihode	150.317,66	96.978,39	64,5
Rashodi budućih razdoblja i nedospjela naplata prihoda	0,00	0,00	-
OBVEZE I VLASTITI IZVORI	5.384.568,77	7.044.821,71	130,8
Obveze	483.509,63	443.828,53	91,8
Obveze za rashode	333.191,97	346.850,14	104,1
Obveze za vrijednosne papire	0,00	0,00	-
Obveze za kredite i zajmove	0,00	0,00	-

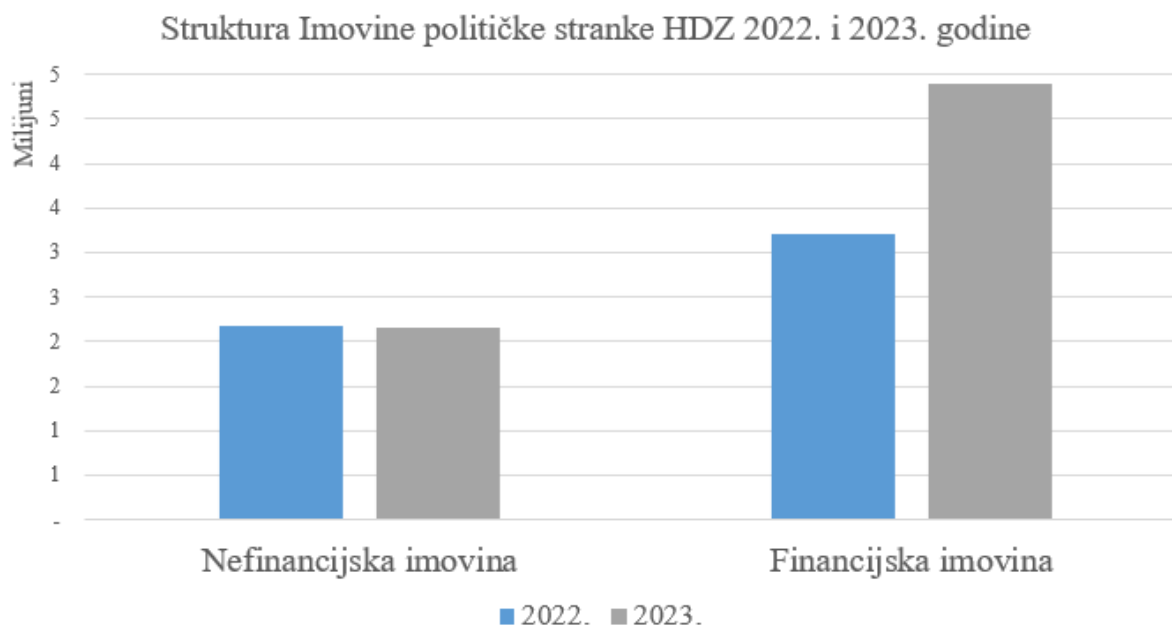
Odgođeno plaćanje rashoda i prihodi budućih razdoblja	150.317,66	96.978,39	64,5
Vlastiti izvori	4.901.059,14	6.600.993,18	134,7
Vlastiti izvori	1.113.671,39	1.113.671,39	100,0
Višak prihoda	3.787.387,75	5.487.321,79	144,9

Izvor: izrada autora prema *Državno izborno povjerenstvo, (b.d.), Bilanca [e-publikacija], preuzeto 12. studenog .2024. s https://www.izbori.hr/arhiva-izbora/data/financiranje/2023/st/262192414/BIL_NPF_27_02_2024_10_02_26.pdf*

Bilanca ili Izvještaj o financijskom položaju ključni je financijski dokument koji nudi precizne, pouzdane i točne uvide u financijsko stanje subjekta. Izvještaj je pripremljen korištenjem grupa konta iz glavne knjige kako bi se prikazao sveobuhvatan pregled (Bedeković et al., 2021).

Pogledom na tablicu 2, Skraćeni prikaz Bilance političke stranke HDZ za razdoblje 2023. godine, može se uočiti povećanje aktive (ukupne imovine) s tim u vezi i pasive (ukupnih obaveza i vlastitih izvora) za 30,8% u odnosu na razdoblje 2022. godine.

Slika 5 Struktura Imovine prema skraćenom prikazu Bilance

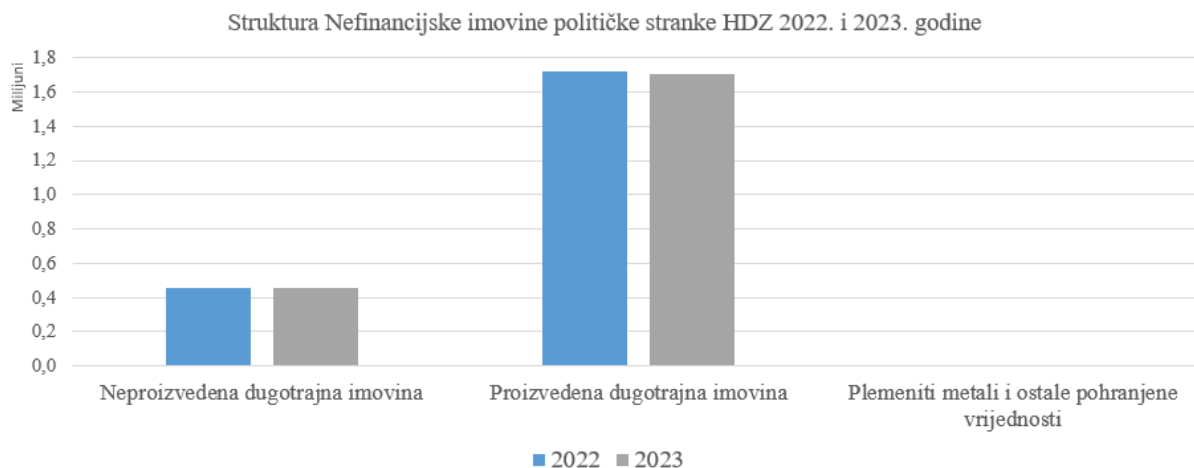

Izvor: izrada autora

Prema podacima u bilanci, a prikazano na slici 5, u 2023. godini nefinancijska imovina činila

je tek 30,6% ukupne imovine, a financijska imovina 69,4%. Povećanje financijske imovine za 52,5% u odnosu na prethodno razdoblje može objasniti povećanje ukupne imovine.

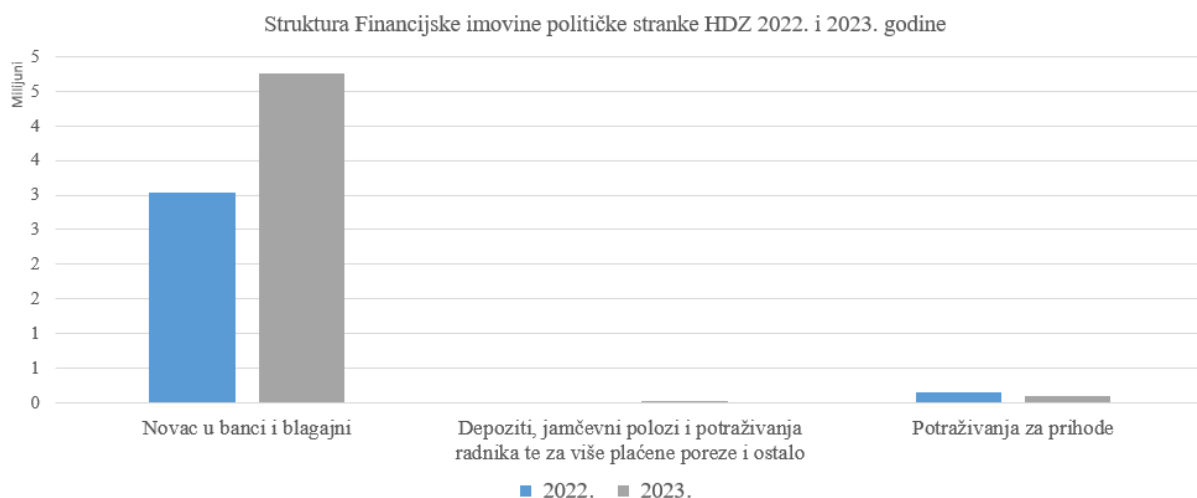
Slika 6 Struktura pozicije Nefinancijske imovine prema skraćenom prikazu Bilance

Izvor: izrada autora

Pozicije nefinancijske imovine nisu bilježile značajne promjene tijekom 2023. godine. Nefinancijska imovina sadržana je od proizvedene dugotrajne imovine koja čini 24,1% ukupne imovine i neproizvedene dugotrajne imovine koja čini 6,4% ukupne imovine. Plemeniti metali i ostale pohranjene vrijednosti ne čine niti 1% ukupne imovine. Politička stranka ne posjeduje pozicije sitni inventar, nefinancijsku imovinu u pripremi ni proizvedenu kratkotrajnu imovinu.

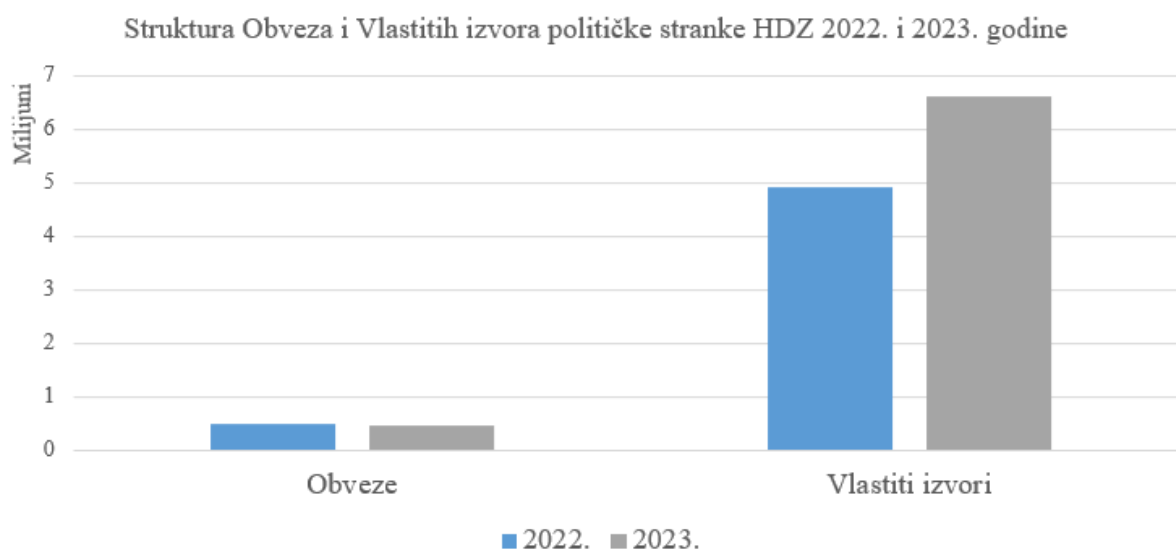
Slika 7 Struktura pozicije Financijske imovine prema skraćenom prikazu Bilance

Izvor: izrada autora

Financijsku imovinu s najvećim udjelom predstavlja novac u banci i blagajni (67,6%), zatim potraživanja za prihode (1,4%) i depoziti, jamčevni polozi i potraživanja radnika te za više plaćene poreze i ostalo (0,5%). Politička stranka ne posjeduje zajmove, vrijednosne papire, dionice i udjele u glavnici ni rashode budućih razdoblja i nedospjela naplata prihoda. Pozicija novac u banci i blagajni povećala se za 56,8% u odnosu na prethodnu godinu što je imalo najveći utjecaj na promjenu ukupne imovine budući da ta pozicija čini 67,6% u ukupnoj imovini u bilanci.

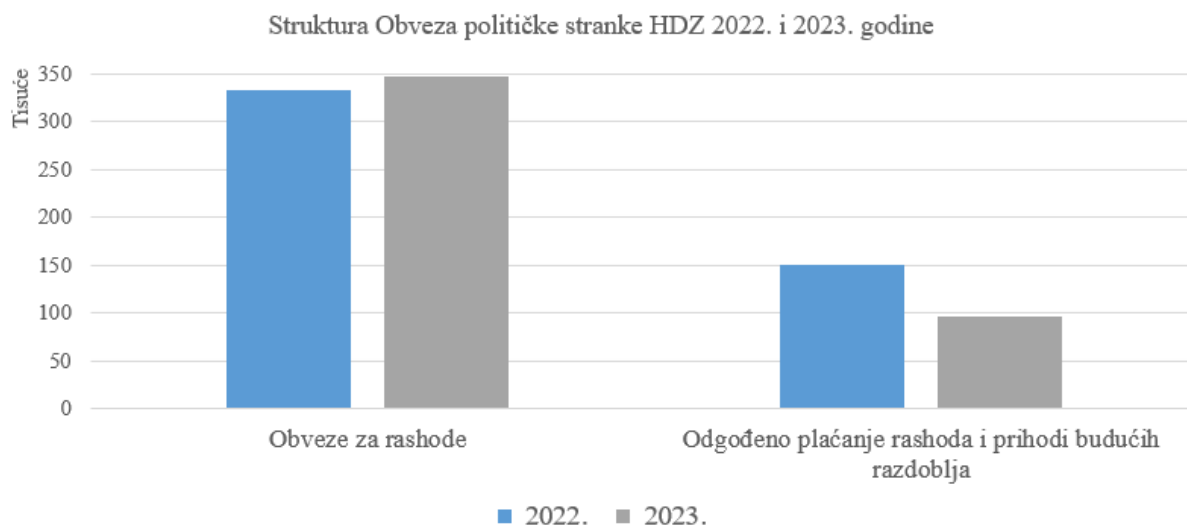
Slika 8 Struktura Pasive prema skraćenom prikazu Balance

Izvor: izrada autora

Prema slici 8, koja prikazuje strukturu Pasive prema skraćenom prikazu bilance, može se uočiti porast pozicije Vlastitih izvora u 2023. godini u odnosu na prethodnu godinu. Rast Vlastitih izvora objašnjava se porastom Viška prihoda za 44,9% u odnosu na 2022. godinu. Nadalje, strukturu Pasive političke stranke HDZ čine obveze s ukupno 6% u ukupnoj pasivi te vlastiti izvori koji čine 94% vrijednosti ukupne pasive.

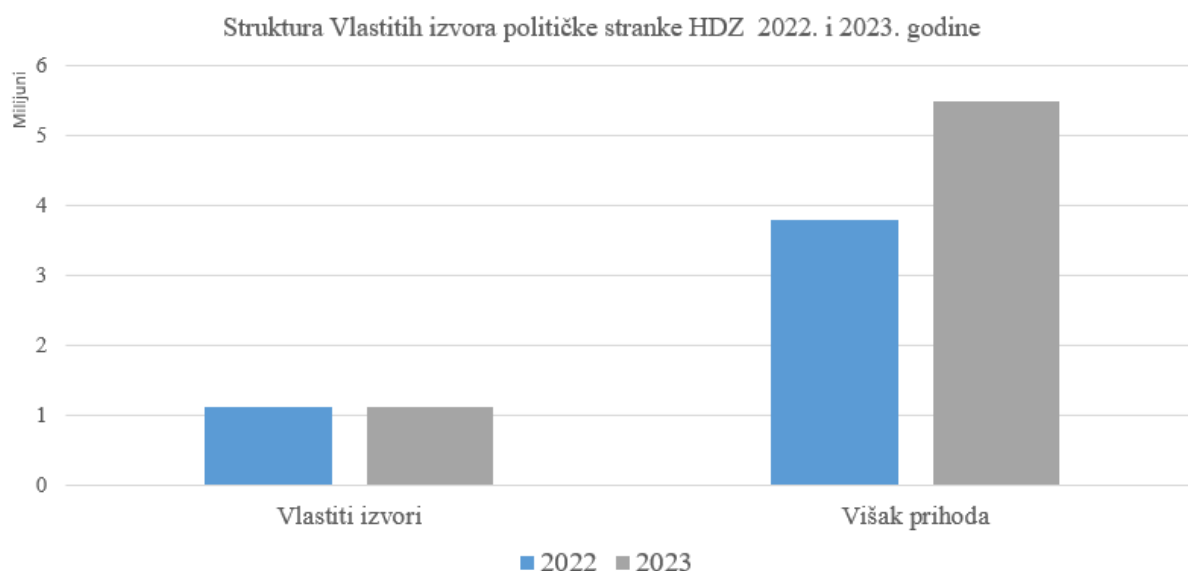
Slika 9 Struktura Obveza prema skraćenom prikazu Bilance

Izvor: izrada autora

Slika 9 prikazuje strukturu Obveza prema skraćenom prikazu bilance. Struktura prikazuje kako su značajnije obveze Hrvatske demokratske zajednice Obveze za rashode. Slijede ih Odgođeno plaćanje rashoda i prihodi budućih razdoblja. Obzirom da Obveze za rashode i Odgođeno plaćanje rashoda i prihodi budućih razdoblja čine tek 6,3% u kategoriji Obveze i vlastiti izvori, a ostalih obveza stranka nema, detaljnija analiza pozicije nije uslijedila.

Slika 10 Struktura Vlastitih izvora prema skraćenom prikazu Bilance

Izvor: izrada autora

Pozicija Višak prihoda unutar kategorije Vlastitih izvora čini 78% ukupne Pasive, a njeno

povećanje u 2023. godini za 44,9% utjecalo je i na povećanje te kategorije budući da je pozicija na kontu 51 Vlastiti izvori ostala nepromijenjena.

Tablica 3 Skraćeni prikaz komparativnog Izvještaja prihoda i rashoda Hrvatske demokratske zajednice

POZICIJA	2022.	2023.	Indeks (2022./2023.)
PRIHODI	5.755.346,33	6.310.138,50	109,6
Prihodi od prodaje roba i pružanja usluga	0,00	0,00	-
Prihodi od članarina i članskih doprinosa	968.083,48	1.004.455,98	103,8
Prihodi po posebnim propisima	4.712.731,30	5.167.667,69	109,7
Prihodi od imovine	10.188,99	7.261,31	71,3
Prihodi od donacija	21.534,67	62.305,07	289,3
Ostali prihodi	40.940,21	65.742,22	160,6
Prihodi od povezanih neprofitnih organizacija	1.867,68	2.706,23	144,9
RASHODI	4.311.437,91	4.610.204,46	106,9
Rashodi za radnike	1.334.685,38	1.330.610,19	99,7
Materijalni rashodi	2.481.313,26	2.900.760,23	116,9
Rashodi amortizacije	104.194,04	99.799,67	95,8
Financijski rashodi	28.367,65	29.135,19	102,7
Donacije	221.279,32	57.330,46	25,9
Ostali rashodi	54.829,13	25.628,89	46,7
Rashodi vezani uz financiranje povezanih neprofitnih organizacija	86.769,13	166.939,83	192,4
VIŠAK PRIHODA	1.443.908,42	1.699.934,04	117,7
Višak prihoda raspoloživ u sljedećem razdoblju	3.787.387,75	5.487.321,79	144,9

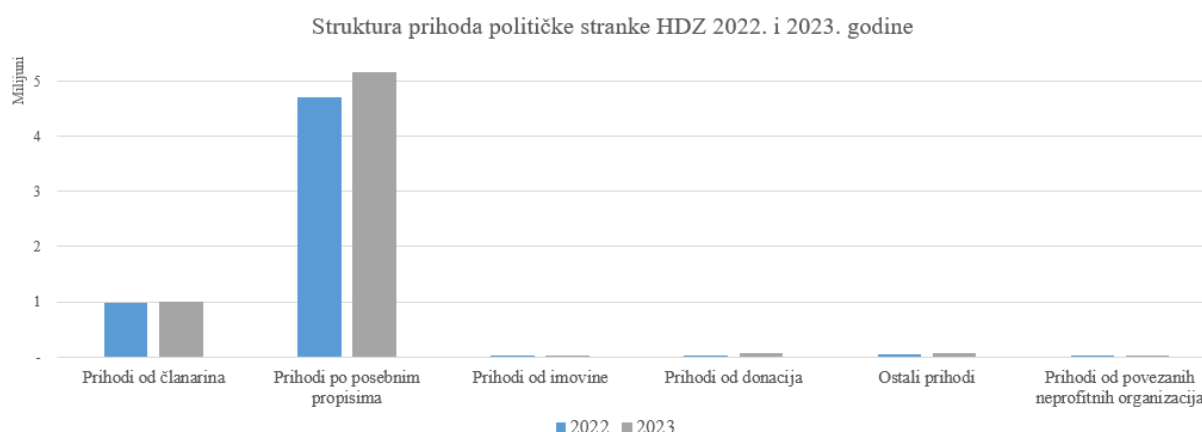
Izvor: izrada autora prema *Državno izborno povjerenstvo, (b.d.), Izvještaj o prihodima i rashodima* [e-publikacija], preuzeto 12. studenog 2024. s https://www.izbori.hr/arhiva-izbora/data/financiranje/2023/st/262192414/PR_RAS_NPF_27_02_2024_10_02_26.pdf

Pogledom na tablicu 3 i skraćeni prikaz Izvještaja o prihodima i rashodima iz 2023. godine,

može se uočiti kako politička stranka HDZ ostvaruje višak prihoda u tekućem razdoblju od 1.699.934 eura.

Izveštaj o prihodima i rashodima prikazuje strukturu prihoda i rashoda te se uočava koje pozicije najviše terete prihode, a koje rashode. Prihodi su u 2023. godini iznosili 6.310.138,5 eura te se povećali u odnosu na 2022. godinu za 9,6%, a rashodi u iznosu 4.610.204,46 eura te se povećali za 6,9%.

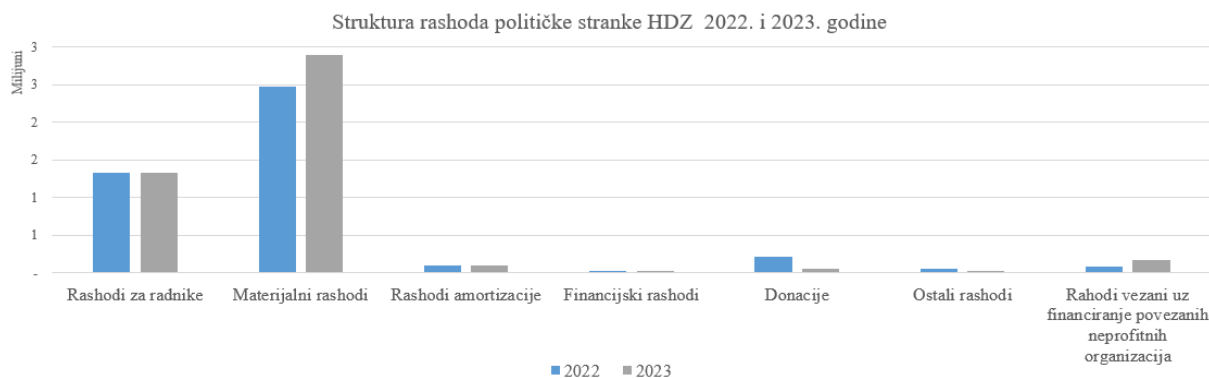
Slika 11 Struktura prihoda prema skraćenom prikazu Izveštaja o prihodima i rashodima

Izvor: izrada autora

Prihodi koji čine najveći udio u ukupnim prihodima jesu prihodi po posebnim propisima u iznosu od 82%. Prihodi po posebnim propisima su oni prihodi dobiveni iz proračuna. Oni bilježe porast za 9,7% u odnosu na 2022. godinu. Može se dakle zaključiti kako se politička stranka HDZ primarno financira iz proračuna. Idući značajniji prihodi čine prihodi od članarina u iznosu od 1.004.455.98 eura, u postotku od 16% u ukupnim prihodima.

Slika 12 Struktura rashoda prema skraćenom prikazu Izveštaja o prihodima i rashodima

Izvor: izrada autora

Rashodi koji čine najveći udio u ukupnim rashodima jesu materijalni rashodi u iznosu od 62,9%. Materijalni rashodi u 2023. godine iznose 2.900.760,23 eura te bilježe porast za 16,9%. Unutar te kategorije najveći dio odlazi na rashode za usluge u iznosu od 1.619.900,42 eura unutar kojih se 779.778,71 eura odnosi na rashode reprezentacije. Idući značajni rashodi s iznosom od 28,9% u ukupnim rashodima čine rashodi za radnike na koje politička stranka izdvaja u 2023. godini 1.330.610,19 eura.

Hrvatska demokratska zajednica ostvarila je višak prihoda nad rashodima poslovanja tijekom 2023. godine. To odražava učinkovito financijsko upravljanje i učinkovito korištenje raspoloživih sredstava.

Financijska analiza neprofitnih organizacija dodatno se može provesti korištenjem specifičnih financijskih pokazatelja relevantnih za njihovo poslovanje. Ovi pokazatelji, izvedeni iz financijskih izvještaja, omogućuju procjenu ključnih pokazatelja uspješnosti i daju uvid u njihovu financijsku održivost (Abraham, 2004.).

Koeficijent pouzdanosti izvora prihoda pokazuje o kojim izvorima prihoda neprofitna organizacija najviše ovisi usporedbom najvećeg izvora (vrste) prihoda s ukupnim prihodom (Miljak, 2017.).

$$\begin{aligned} \text{Koeficijent pouzdanosti izvora prihoda (2023)} &= \frac{\text{Prihodi po posebnim propisima}}{\text{Ukupni prihodi}} \\ &= \frac{5.167.667,69}{6.310.138,5} = 0,8189 \end{aligned}$$

Prema koeficijentu pouzdanosti izvora prihoda, 82% ukupnih prihoda čine prihodi po posebnim propisima odnosno sredstva dobivena iz državnog proračuna i proračuna JLP(R)S. Visok postotak financiranja od strane države čini prihode političke stranke HDZ izrazito zavisnima o ishodima parlamentarnih izbora obzirom da se konačan iznos sredstava raspodjeljuje po osvojenom broju saborskih zastupnika i po broju osvojenih mandata (HDZ, 2024.)

Koeficijent zaduženosti odražava strukturu kapitala organizacije i način na koji financira

svoju imovinu. Označava udio imovine financirane zaduživanjem, pokazujući koliki je postotak imovine stečen dugom. Viši omjer duga i imovine označava veći financijski rizik, dok niži omjer sugerira smanjeni financijski rizik. Općenito, omjer zaduženosti ne smije premašiti 50% (Žager, K., Mamić Sačer, I., Sever, S., & Žager, L., 2008.).

$$\text{Koeficijent zaduženosti (2023)} = \frac{\text{Ukupne obveze}}{\text{Ukupna imovina}} = \frac{443.828,53}{7.044.821,71} = 0,0630$$

Koeficijent zaduženosti za 2023. godinu Hrvatske demokratske zajednice iznosi 6,3% što pokazuje da ne postoji visok financijski rizik.

Pokazatelji ekonomičnosti ocjenjuju odnos između prihoda i rashoda, pokazujući koliko se prihoda stvara za svaku jedinicu rashoda. Organizacija posluje s gubitkom ukoliko je vrijednost pokazatelja manja od 1 (Žager, K., Mamić Sačer, I., Sever, S., & Žager, L., 2008.).

$$\text{Ekonomičnost ukupnog poslovanja (2023)} = \frac{\text{Ukupni prihodi}}{\text{Ukupi rashodi}} = \frac{6.310.138,50}{4.610.204,46} = 1,3687$$

Financijski pokazatelj ekonomičnosti ukupnog poslovanja za 2023. godinu Hrvatske demokratske zajednice iznosi 137% te se može zaključiti da organizacija posluje s dobitkom.

Nakon analize provedene nad izvještajima Bilance i Izvještaja prihoda i rashoda, financijsko poslovanje političke stranke Hrvatske demokratske zajednice može se svesti na nekoliko zaključaka vezanih za njezinu likvidnost, financijsku stabilnost, učinkovitost i ovisnost o Prihodima od posebnih propisa. Snažna pozicija financijske imovine (osobito pozicije novca u banci i blagajni) i smanjene obveze ukazuju na snažnu likvidnost političke stranke. Visoka likvidnost općenito jest prednost, ali prekomjerna likvidnost može značiti da organizacija ne ulaže učinkovito svoje višak resursa. Potencijalno propušta prilike za rast ili veće povrate. Nadalje, znatan rast vlastitih izvora odnosno viška prihoda povećava financijsku otpornost i financijsku stabilnost. Također, unatoč povećanim prihodima, relativno manji rast rashoda odražava učinkovitost političke stranke odnosno učinkovito upravljanje troškovima. Posljednje, ovisnost o „Prihodima od posebnih propisa“ i oslanjanje na njih moglo bi predstavljati rizik. Diversifikacija prihoda poboljšala bi financijsku održivost, smanjila bi financijski rizik, povećavala otpornost poslovanja te gradila neovisnost.

5. ZAKLJUČAK

Diplomski rad proučava neprofitne organizacije te ih promatra kroz nekoliko gledišta. Cilj rada bio je istražiti širu sliku njihovog poslovanja, a osobito u pogledu financijskog poslovanja i njihovog računovodstva. Organizacija koja je služila kao primjer neprofitne organizacije bila je politička stranka Hrvatska demokratska zajednica. Namjera rada je istaknuti specifičnosti političkih stranaka unutar normativnih okvira neprofitnih organizacija.

Neprofitne organizacije su one koje danas, za razliku od profitnih, adresiraju različite društvene izazove. Navedene organizacije obično se osnivaju u svrhe poput humanitarnih, kulturnih, obrazovnih ili sportskih aktivnosti, ali bez namjere generiranja i raspodjele dobiti. Podjela neprofitnih organizacija je ključna u koraku prije određivanja koje računovodstvene modele odabrati u daljnjem poslovanju. Stoga, podjela neprofitnih organizacija razdvaja dvije glavne skupine organizacija na proračunske korisnike (vladine neprofitne organizacije) i neprofitne organizacije (nevladine neprofitne organizacije). Političke stranke pripadaju neprofitnim organizacijama u onom užem smislu (nevladinim neprofitnim organizacijama). Svrstavanje u pripadajuće registre (proračunskih korisnika i neprofitnih organizacija) omogućava lakše praćenje njihovog rada i potvrđuje uvjete dobivanja proračunskih sredstava. Sami upis u Registar neprofitnih organizacija, dovoljan je uvjet za dobivanje proračunskih sredstava, osim u slučaju političkih stranaka i vjerskih zajednica. Političke stranke moraju imati zastupničko mjesto u Hrvatskom saboru (prema konačnim rezultatima izbora). Pravni okviri za neprofitne organizacije postoje i oni definiraju različite tipove neprofitnih organizacija poput udruga (Zakon o udrugama, NN 74/14, 70/17, 98/19, 151/22), ustanova (Zakon o ustanovama, NN 76/93, 29/97, 47/99, 35/08, 127/19, 151/22), Zaklade i fundacije (Zakon o zakladama, NN 106/18, 98/19, 151/22) i Hrvatski crveni križ (Zakon o Hrvatskom crvenom križu, NN 71/10, 136/20). Političke stranke određuje Zakon o političkim strankama (NN 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06). Neprofitne organizacije ostvaruju različite prihode iz različitih izvora financiranja, a to mogu biti članarine, donacije, iz sredstava državnog proračuna i proračuna jedinica samouprave, iz vlastitih izvora te ostalih izvora financiranja poput zaduživanja i drugih. Kako bi se osigurala financijska transparentnost korištenja navedenih izvora financiranja i utvrdio smisljeni računovodstveni okvir, propisan je Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 114/22, 121/14). Zakon dodiruje nekoliko ključnih točaka financijskog poslovanja, a tiču se samih načela

financijskog poslovanja, izrade i izvršavanja financijskih planova te provedbe Izvještaja o potrošnji proračunskih sredstava. Odredbe iz Zakona koje primjenjuju političke stranke jesu vođenje poslovnih knjiga i upisa u Registar neprofitnih organizacija. Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 114/22, 121/14) uređuje računovodstvo vođeno dvojnim knjigovodstvom, a Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu uređuje jednostavno vođena knjigovodstva. Navedeni propisi određuju računski plan kojeg se organizacija mora pridržavati, poslovne knjige koje mora voditi, financijske izvještaje koje bi trebalo sastaviti i uvjete koji određuju po kojim načelom treba voditi knjigovodstvo.

Političke stranke kao neizostavan dio demokratskog društva, imaju mogućnost odrediti aktualne politike i sudjelovati u upravljanju i ostalim procesima u državi. Funkcije političkih stranaka su višeznačne, počevši od funkcije izborne strukture (organizacija izbornog procesa), simboličke integracije (stranačka identifikacija), upravljačke (čine strukturu zakonodavnog procesa) pa do funkcije agregacije (okupljanje širokog sloja stanovništva). One se prema Zakonu o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma (NN 29/19, 98/19) mogu financirati iz vlastitih izvora, članarina, donacija, prodaje propagandnog materijala i ostalih izvora te iz sredstava proračuna države i jedinica samouprave pod uvjetom da su ostvarile mjesto u Hrvatskom saboru na posljednjim izborima.

Hrvatska demokratska zajednica predstavlja političku stranku desnog centra u Republici Hrvatskoj. Trenutno je na vlasti aktualna vlada pod vodstvom Andreja Plenkovića, a na poziciji vlasti bila je više puta od osnutka države. Politička stranka pripada neprofitnim organizacijama koje vode dvojno knjigovodstvo. S tim u vezi organizacija sastavlja bilancu, izvještaj o prihodima i rashodima te bilješke.

Analizom Bilance i Izvještaja o prihodima i rashodima dolazi se do nekoliko ključnih zaključaka o financijskom poslovanju Hrvatske demokratske zajednice, s fokusom na likvidnost, financijsku stabilnost, učinkovitost i ovisnost o Prihodima od posebnih propisa. Stranka pokazuje snažnu likvidnost kroz svoju čvrstu poziciju financijske imovine odnosno pozicije novca u banci i blagajni te smanjene obveze. Značajan rast vlastitih resursa to jest viška prihoda povećava financijsku otpornost i stabilnost. Dodatno, relativno niži rast rashoda u odnosu na veće prihode ističe učinkovitost stranke i učinkovito upravljanje troškovima.

Međutim, oslanjanje na "Prihode od posebnih propisa" predstavlja potencijalni rizik. Diversifikacija izvora prihoda ojačala bi finansijsku održivost, smanjila finansijski rizik, povećavala otpornost poslovanja te gradila neovisnost političke stranke.

POPIS LITERATURE

1. Abraham, A. (2004), A model of financial performance analysis adapted for nonprofit organisations, , in AFAANZ 2004 Conference Proceedings, CD Rom, Alice Springs, NT, 4-6 July 2004.
2. Bakran, D. (2016) Financijsko poslovanje neprofitnih organizacija, Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnik.
3. Bedeković, M., Krizmanić, I. i Kadlec, Ž. (2021.), Osvrt na analizu poslovanja neprofitne organizacije, *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E*, 11 (1), 125 – 142.
4. Bežovan, G. (1995.), Neprofitne organizacije i kombinirani model socijalne politike, *Revija za socijalnu politiku*, 2(3), 195-214.
5. Bežovan, G. (1996). Privatni neprofitni sektor i razvoj socijalnog režima u Hrvatskoj. *Revija za socijalnu politiku*, 3(3), 299-311.
6. Bežovan, G. (2003). Zakonski, politički i kulturni okvir za razvoj civilnog društva u Hrvatskoj. *Revija za socijalnu politiku*, 10(1), 23-44.
7. Bičanić, N., Dojčić, I., Đukanović, Lj., Jakir Bajo, I., Karačić, M., Lukač, D., ... Vranar, K. (2019.), Poslovanje neprofitnih organizacija: računovodstvo, izvještavanje, oporezivanje, 2. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Zagreb: TEB Poslovno savjetovanje
8. Dražić Lutilsky, I., Dragija, M. i Žmuk, B. (2016). Računovodstveni sustav na javnim visokim učilištima u Hrvatskoj: trenutno stanje i mogućnosti poboljšanja. *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, (Posebno izdanje 2016), 120-138. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/203921>
9. Državno izborno povjerenstvo (b.d.), Izvori političkih stranaka, nezavisnih zastupnika i nezavisnih vijećnika, preuzeto 21. listopada 2024. s <https://www.izbori.hr/site/UserDocsImages/1957>
10. Državno izborno povjerenstvo (b.d.), Propisi o financiranju političkih aktivnosti izborne promidžbe i referenduma, preuzeto 22. listopada 2024. s

<https://www.izbori.hr/site/temeljni-pravni-akti/propisi-o-financiranju-politickih-aktivnosti-izborne-promidzbe-i-referenduma/64>

11. Državno izborno povjerenstvo (b.d.), Redovito financiranje, preuzeto 21. listopada 2024. s <https://www.izbori.hr/site/nadzor-financiranja/redovito-financiranje/81>
12. Državno izborno povjerenstvo (b.d.), Redovno financiranje, preuzeto 21. listopada 2024. s <https://www.izbori.hr/arhiva-izbora/index.html#/app/financiranje>
13. Hansmann, H. B. (1980.), The Role of Nonprofit Enterprise, The Yale Law Journal, 89(5), 835–901.
14. HDZ, (2024.), *Bilanca* [e-publikacija], preuzeto s https://www.izbori.hr/arhiva-izbora/data/financiranje/2023/st/262192414/BIL_NPF_27_02_2024_10_02_26.pdf
15. HDZ, (2024.), *Biješke uz financijska izvješća za 2023. godinu Prihodi i rashodi* [e-publikacija], preuzeto s https://www.izbori.hr/arhiva-izbora/data/financiranje/2023/st/262192414/PR_RAS_NPF_Biljeska_1_26_02_2024_11_28_32.pdf
16. HDZ, (2024.), *Financijski izvještaji neprofitnih organizacija* [e-publikacija], preuzeto s https://www.izbori.hr/arhiva-izbora/data/financiranje/2023/st/262192414/Referentna_stranica_27_02_2024_10_02_26.pdf
17. HDZ, (2024.), *Izveštaj o prihodima i rashodima* [e-publikacija], preuzeto s https://www.izbori.hr/arhiva-izbora/data/financiranje/2023/st/262192414/PR_RAS_NPF_27_02_2024_10_02_26.pdf
18. Hladika, M. (2022). ANALYSIS OF PUBLIC MANAGERS' ATTITUDES TOWARD CONSTRAINTS FOR IMPLEMENTATION OF PUBLIC SECTOR ACCOUNTING REFORM IN CROATIA. *Ekonomski pregled*, 73 (1), 81-106. <https://doi.org/10.32910/ep.73.1.4>
19. Marić, I. (2018.), *Menadžment neprofitnih organizacija*, Zagreb: Ekonomski fakultet –

Zagreb

20. Miljak, A. (2017). *Financijski pokazatelji neprofitne organizacije MoST* (Završni rad). Split: Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet.
21. Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (b.d.), Uvid u registre, preuzeto 22. listopada 2024. s <https://registri-npo-mpu.gov.hr/#!uvid>
22. Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija, Narodne novine br. 31/15, 67/14, 115/18, 21/21 (2015.). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/cms.htm?id=37723>
23. Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu, Narodne novine br. 01/15, 25/17, 96/18, 103/18, 134/22 (2015.). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/cms.htm?id=35101>
24. Pravilnik o sustavu financijskog upravljanja i kontrola te izradi i izvršavanju financijskih planova neprofitnih organizacija, Narodne novine br. 119/15, 134/22 (2015.). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/cms.htm?id=54538>
25. Rogošić, A. (2019.) „Poznavanje računovodstva u neprofitnim organizacijama i njegov utjecaj na poslovno odlučivanje i financijsko planiranje“, *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, 27, 2021, 9 – 24.
26. Rose-Ackerman, S. (1996.), Altruism, Nonprofits, and Economic Theory, *Journal of Economic Literature*, 34(2), 701–728.
27. Rukavina, K. (1994.), „Karakteristike neprofitnih i neprofitabilnih organizacija u odnosu na profitne i profitabilne organizacije“, *Ekonomski vjesnik: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues*, 7 (1), 85 – 90.
28. Salamon, L. M. (1994.), The Rise of the Nonprofit Sector. *Foreign Affairs*, 73(4), 109–122. <https://doi.org/10.2307/20046747>
29. Salamon, L. M., & Anheier, H. K. (1992.), In search of the non-profit sector. I: The question of definitions. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit*

Organizations, 3(2), 125–151. <http://www.jstor.org/stable/27927334>

30. Salamon, L. M., & Sokolowski, S. W. (2016.), Beyond Nonprofits: Reconceptualizing the Third Sector. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 27(4), 1515–1545. <http://www.jstor.org/stable/43923245>
31. Schmitter, P. C. (b.d.), What if Political Parties were to disappear or be abolished? What would happen to ‘Real-Existing’ Democracies? [e-publikacija], preuzeto 22. listopada 2024. s <https://www.ceu.edu/sites/default/files/attachment/event/7050/real-existing-democracies-without-partiespaper.pdf>
32. Steinberg, W. W. P. R. (2006.), *The nonprofit sector: A research handbook*. Yale University Press
33. Šimleša, D., Bušljeta Tonković, A. i Puđak, J. (2016). Društveno poduzetništvo u Hrvatskoj: od prepoznavanja do primjene. *Revija za sociologiju*, 46 (3), 271-295. <https://doi.org/10.5613/rzs.46.3.2>
34. Vašiček V., Maletić I., Bajo I. J., Lončar Galek D., Sirovica K., Vašiček D. (2008.) *Računovodstvo neprofitnih organizacija*, Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
35. Vašiček, D., Vašiček V. (2016.) *Računovodstvo proračunskih i neprofitnih organizacija*, Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
36. Wikipedia (b. d.), Hrvatska demokratska zajednica, preuzeto 19. listopada 2024. s https://hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatska_demokratska_zajednica
37. Young, D. W. (2024.), *Management Control in Nonprofit Organizations*, 11.izd., Lexington , The Crimson Press Curriculum Center
38. Zakon o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu, Narodne novine 29/19, 98/19 (2020.). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/1957/Zakon-o-financiranju-politi%C4%8Dkih-aktivnosti%2C-izborne-promid%C5%BEbe-i-referenduma>

39. Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, Narodne novine 121/14, 114/22 (2023.). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/746/Zakon-o-financijskom-poslovanju-i-ra%C4%8Dunovodstvu-neprofitnih-organizacija>
40. Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samo uprave, NN 127/17, 138/20, 151/22, 114/23 (2023.). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/411/Zakon-o-financiranju-jedinica-lokalne-i-podru%C4%8Dne-%28regionalne%29-samouprave>
41. Zakon o Hrvatskom crvenom križu, Narodne novine 71/10, 136/20 (2021.). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/261/Zakon-o-Hrvatskom-crvenom-kri%C5%BEu>
42. Zakon o političkim strankama, Narodne novine br. 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06 (2023.). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/549/Zakon-o-politi%C4%8Dkim-strankama>
43. Zakon o proračunu, Narodne novine br. 144/21 (2021.). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/283/Zakon-o-prora%C4%8Dunu>
44. Zakon o udrugama, Narodne novine br. 74/14, 70/17, 98/19, 151/22 (2023.). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/64/Zakon-o-udrugama>
45. Zakon o ustanovama, Narodne novine br. 76/93, 29/97, 47/99, 35/08, 127/19, 151/22 (2023.). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/313/Zakon-o-ustanovama>
46. Zakon o zakladama, Narodne novine br. 106/18, 98/19, 151/22 (2023.). Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/1435/Zakon-o-zakladama>
47. Žager, K., Mamić Sačer, I., Sever, S., & Žager, L. (2008.), *Analiza financijskih izvještaja-2. prošireno izdanje*, Zagreb: Masmmedia

POPIS SLIKA

Slika 1 Podjela neprofitnih organizacija i uvrštavanje u registre	10
Slika 2 Uvid u registre neprofitnih organizacija	12
Slika 3 Izvori financiranja političkih stranaka	26
Slika 4 Referentna stranica - Financijski izvještaji neprofitnih organizacija	29
Slika 5 Struktura Imovine prema skraćenom prikazu Bilance	31
Slika 6 Struktura pozicije Nefinancijske imovine prema skraćenom prikazu Bilance	32
Slika 7 Struktura pozicije Financijske imovine prema skraćenom prikazu Bilance	32
Slika 8 Struktura Pasive prema skraćenom prikazu Bilance	33
Slika 9 Struktura Obveza prema skraćenom prikazu Bilance	34
Slika 10 Struktura Vlastitih izvora prema skraćenom prikazu Bilance	34
Slika 11 Struktura prihoda prema skraćenom prikazu Izvještaja o prihodima i rashodima	36
Slika 12 Struktura rashoda prema skraćenom prikazu Izvještaja o prihodima i rashodima	36

POPIS TABLICA

Tablica 1 Računski plan	20
Tablica 2 Skraćeni prikaz komparativne Bilance Hrvatske demokratske zajednice	30
Tablica 3 Skraćeni prikaz komparativnog Izvještaja prihoda i rashoda Hrvatske demokratske zajednice	35